

تربیه سوتی

آذربایجان خلق معارف قومیسارلیغی فعال معارف ایشجیاری
قونفرانسی حقیقنده ماتیریااللار .

I

اجلاس لرک مضبطه سی .

۱۹۲۴ سنه سی سنیابر آینک آلتیسیندا سحر ساعت اون برده باکوده
عالی به داغوزی آنستیتوتی بناسینده آذربایجان معارف قومیسارلیغی نك
چاغیرماسیله قضا برنجی و ایکینجی درجه لی مکتب نماینده لرینک
دارالمعلمین و قضا معارف مدیرلرینک مشورت اجلاسی واقع
اولور . اجلاس خلق معارف قومیساری مصطفی قلی یف یولداشک
ایلک سوزیله آچیلاراق آشاغیداکی یولداشلاردان عبارت ریاست
هیئت سی سچیلیور : قلی زاده مصطفی ، افندی زاده محمد ، خلیفه زاده
محمد علی ، بنیادوف بشیر ، ویردی یف حیدر ، افندی زاده غفور .
بونلاردان بنیادوف بشیر رئیس و خلیفه زاده ایله افندی زاده غفور
مضبطه کاتبی اولور . مذاکره اولوناچاق مسئله لر آشاغیداکی قاعده
اوزره ترتیب و قبول اولتور :

- ۱ . باش اجتماعی تربیه دائره سینک گلهجک فعالیتی .
- ۲ . باش سیاسی معارف دائره سینک فعالیتی .
- ۳ . انشاآت اداره سینک فعالیتی .
- ۴ . یای به داغوزی قورصلری حقیقده معروضه .

۵. نىشرىيات شەبەسىنىڭ مەروۇزەسى.
۶. يىڭى تۈرك الفباىسى ھەققىدە مەروۇزە.
۷. قومۇلەھىس فەن سىياھەت مەتۇدى ھەققىدە مەروۇزە.
۸. دارالمەلىمىن لار بەداغۇزى مەركىزى كىيى. مەروۇزە.
۹. جارى مەسىلىلەر.

بىرىنچى اجلاس و ايكىنچى اجلاس.

قرار و یریلور :

مذاكره اولتور :

عمومى اجلاس (۱) نومرولو
علاوۋەدە گۈستىرلەن مەروۇزەسى
دېگىلە بەرەك مەروۇزە نېڭ
تەزىسلىرىنى آشاغىسىندە كىي
علاوۋە ابلە قبول ايدىيور.

معارف قومىسازى قلى زادە
مصطفىا تربىة اجتماعيه شەبەسى
كلەجك فعالىتى ھەققىدە داڧلاد
و یريور .

داڧلاد و قرار ساعت ۱۰ دن ۶ بە قدر و ساعت بشدن
سەكزە قدر دوام ايتىمىشدۇر .

۳ و ۴ نجى اجلاس آيك ۷ سىندە واقع اولور.

عمومى اجلاس (۲) نومرولى
علاوۋەدە گۈستىرلەن داڧلادى
دېگىلە بەرەك تەزىسىنى آشا-
غىسىندە كىي علاوۋە ابلە قبول
ايدىيور .

عالى سىياسى ادارەسى نېڭ
كەچمىش و كلەجك فعالىتى
ھەققىدە بولداش بىياد اوفك
داڧلادى .

انشاآت شعبەسى نىڭ كەڭەشچىسى
۳ نومۇرلۇق غەلىمە گۇرۇپپىسى
داۋاملىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى
لىستە نىڭ تەييارلىغۇچىسى گۇرۇپپىسى
قارار ۋەزىيىتى.

۴ نومۇرلۇق غەلىمە گۇرۇپپىسى
قارار ۋەزىيىتى
داۋاملىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى
لىستە نىڭ تەييارلىغۇچىسى گۇرۇپپىسى
قارار ۋەزىيىتى.

قىيىنچىلىق: ۱۰ سائەت ۲۰ دىن ۲۰ ھەمكارلىق
ۋە ۲۰ سائەت ۵ دىن ۸۰ قارار
داۋاملىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى.

۴ نەچچە ۋە ۵ نەچچە سائەتلىك ۸ نەچچە ۋەزىيىتى.

نەچچە سائەتلىك ۵ نەچچە ۋەزىيىتى
داۋاملىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى
لىستە نىڭ تەييارلىغۇچىسى گۇرۇپپىسى
قارار ۋەزىيىتى.

۸ نەچچە ۋە ۹ نەچچە سائەتلىك ۹ نەچچە ۋەزىيىتى.

قىيىنچىلىق: ۸ نەچچە سائەتلىك ۹ نەچچە ۋەزىيىتى
قارار ۋەزىيىتى ۋە ۹ نەچچە سائەتلىك ۹ نەچچە ۋەزىيىتى.

تەشۋىقات تەشۋىقاتلىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى
۸ نومۇرلۇق غەلىمە گۇرۇپپىسى
داۋاملىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى
لىستە نىڭ تەييارلىغۇچىسى گۇرۇپپىسى
قارار ۋەزىيىتى.

۱۰ سائەت ۲۰ دىن ۲۰ ھەمكارلىق
ۋە ۲۰ سائەت ۵ دىن ۸۰ قارار
داۋاملىق ھەمكارلىق قىلىش مەھەللىسى.

۱۰ نجى و ۱۱ نجى اجلاس ستنيا برک ۱۰ نده واقع اولور.

۱۰ نجى اجلاس مشورت فوتوغرافىر آلديرماق .
هيئتى نك فوطوغرافينى آلدير-
ماقله كيچير .

عمومى قرارلرک و تەزيسلرک
مذاکرەسى .
تەزيسلر او قوناراق عمومى
قرار ويريليور .

اجلاس ساعت ۱۱ دن ۲ يە قدر و ساعت ۵ دن ۱۰ . قدر
دوام ايدير و معارف قوميسارى قولى زاده مصطفىا يولداشک
تشويق و تبليغ نطقيله ختام بولور .

II

مضبوطه يه علاوه - ۱

باش اجتماعى تريبه دائره سىک گله جک فعاليتى حقنده

(قولى زاده مصطفىا يولداشک معروضه سى و معروضه اوزهرينه اولان مباحثلر، تەزيسلر و قرارلر)
صدر: ايلىک سوز «تريبه اجتماعيه مديركلىک نك گله جکده کى فعاليت بلانى»
خصوصه معارف قوميسارى قولى يف مصطفى يولداش و يريليور . .
(معروضه)

معارف قوميسارى قولى يف مصطفى يولداش:
يولداشلار!

تريبه اجتماعيه شعبه سى بو واقته قدر بر چوق ايشلر گورميشدر.
انسائق حالى اولمق اوزره موقفيلرمز و عين زمانده نقصانلرمز
اوله جقدر؛ بز هر زمان نقصانلرى او گرتمک، دوزلتمک، چالشمش
ينهده چالماق . نقصانلارمى کورمک گله جک فعاليتلرمز

طوغری یوللار آچمق ایچون، مشورتلر، مذاکره لر ایتملی بز. بو سنه قورصلرده بابدیغمز تفتیشلر، قورص شورای معلمیندان آلدیغمز داقلادلر بزه کوستردی که اوبری ییله نسبتاً برنجی درجه لی مکتب معلمربنی تدریس و تربیه، حاضر لاق خصوصده بوبوک آدیملر آتیلمشدر. بو برنجی درجه لی مکتبلر می اصلاح خصوصده اولدقجه ایلریله مک دبمکدر بونگله برابر ایکینجی درجه لی مکتبلر می ده یه کوزدن قوبمه مشز.

بز ییلورز: مکتبلر می هله لگده شورا تشکیلاته اویماق، زحمت و شورا اصولی اوزره تدریس و تربیه صاحبی اولمق ایچون صوگ آدیمنی آتمه میشدر. هله بوقدر گنیش اصلاحلر ایچون آزی اون سنه لازمدر. معارف و مکتب اصلاحاتی بردن بره پایله جق ایشلردن دکلدر.

بوگا اوزون زمان ایستره، لکن بونگله برابر کیچن سنه به نسبتاً بویال مکتبلرک تعلیم و تربیه سنه اولدقجه گنیش اقلابلر بابدیغمی به داغوزی قورصلر میله ادعا ایده ییله جکز.

بو سنه قورصلر میله ۱۳۰۰ قدر معلم تعلیم آلمقده ایدی. بولردن بر جوغی ده یگی اوله رق داخل اولمیشدی؛ بوسنه کی قورص پروگرام می، طرز تعلیم میله ده ا طوغری سی قورصلردن بو سنه کوزله دبکمز غابه ایله اوبری سنه کیلر آرا سنده بوبوک فرقلر اولمیشدر.

بووقته قدر بزم ۱ نجی درجه لی مکتبلر می سواد ایولرندن عبارت ایدی. اورالرده بالکیز اوقو - یازی او کرتیلورددی. تربیه طرفی، شورا حکومتک تشکیلاتی جهتی، بزم تشکیلاتیمیزک حیاتی طرفی مکتبلر میله معلملر میله ییلکی بوق ایدی.

اوبری طرفدن مکتبلر میله تازه اصول ایله تدریس و تربیه

كىتەپخانىسى. مەكتەپنىڭ ۱-ئىنچىسى: دىھاتو غەربىي
ئىنچىسى: ئىنچىنىڭ بولۇپ يوللىنىدىغان.

قۇرۇلمىسىدا بولغان بولۇپ ھازىر ۱۰۰۰ كىشى بولۇپ، بۇ
كىشىلەر ئىنچىنىڭ ئىنچىسى بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى
دېگەن كىشىلەر ئىنچىنىڭ ئىنچىسى بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى
بۇ ھالدا بولۇپ، بۇ ھالدا بولۇپ، بۇ ھالدا بولۇپ، بۇ ھالدا
تەلىم پروگراممىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
يېڭى مەكتەپ، پەن-تەربىيە، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
فكرلىرى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
دېگەن ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
تەلىم و تەربىيە شۇرا بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
چالغۇسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى.

كىتەپخانىسىدا بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
دېگەن ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
مەكتەپ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
ھەلە بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
قۇرۇلمىسىدا بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى.

ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ
دارالمەكتەپلىرى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
بۇ ھالدا بولۇپ، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى،
ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى، ئىنچىنىڭ ئىنچىسى.

ضعیفک و سائط عینہ یه دن سرایت ایتمش اوله جغه شبهه یوقدر بو سنه ایکنجی درجه لی مکتبلره اهمیت و بره جکز.

بزم قضا لرده اهمیت و بردی کمز ایکنجی درجه لی مکتبلر دارالمعلمینلر ایله تهخیقومار اولمشدر، بوندن صوگرده بز بو ایکی شیق مکتبه دها جوق اهمیت و بره جکز زیرا برسی معارفی تشکیل ایده جک معلملر حاضرلابور، هم کله جک حیاتمزی تامین ایده جک برنجی درجه لی مکتبلرده ایشله مک ایچون حقیقی ایشجیلر چقارمق املنی بسله بور: دهاطوغریسی شورا حکومتک اصل جان داماری اولان معارفی چیکنه آلیور. البته بز اوبری مکتبلردن بوگا دها جوق اهمیت و برملی و تهخیقوملرده بزم نه قیمت و بردی کمز مکتبلردنر؛ چونکه اقتصادی حیاتمزه بونلاردن آصیلدر.

بونیک ایچون بو وقته قدر اولدغی کبی بوندن صوگرده معلمجه، و سائط عینہ یه بونلاری تاهین ایتمه چالیشه جغز. یولداشلار! کرک دارالمعلمینلرک، کرک دارالمعلملرک، تهخیقوملرک و کرکسه اوبری ایکنجی درجه لی مکتبارک تدریس و تربیه حیاتلرنده ده کله جک سنه بویوک تبدلات اولدغه امید وار اوله یله جکز.

بو امید بزه بو سنه عالی بهداغوزی انستیتوتدن چیقان کنج فکری کنج معلملر و بریور. بز بو سنه کی ماذونلری احتیاجه کوره قضالر آراسنده تقسیم ایتمشز. بزم اعتقادمزه تقسیم خصوصندم عدالت ایله مشز.

کلن بولداشلار، بلیورم، ایمدی هر طرفدن شکایتلر باغدیراجق، هر قضا: «بزه آز معلم اولدی» دیه جکدر، آنجاق اونوته ملیدر که قضالری معلمله بردن بره دویدر بق ممکن دگادر. آذربایجان

مىياسىندە ۲۷ ئىنستىتوت ماذۇتتەك نەقدەر حەكىمى اولە بىلەن بىزدە قىزىا بىكەتچى درجەلى مەكتەپلەرنى ئوقۇدىر تامىن ايتىمىش .
 بو كۈن كەنە عالى بەداغۇزى ئىنستىتوتتە بىرنەچچى نوبەدە اھمىت وىرەتورۇز . چۈنكە بىز م آذربايجان مەدارفەك كۈزى اوراسىدىر ؛
 بوتون دارلەمەنلەرنى ، اىكەتچى درجەلى مەكتەپلىرى او تامىن ايدەچكىدر . بو كۈن اورايە وىرەدىكىمىز اھمىت طولايسىلە بىزى تەقىد ايدىنلر ظن ايدىرم كە آرتىق تەقىد ايدەچكىر .
 بولداشلار كەچكىدە مەدارف پلانمىزى كۈستىرمەك اىچون سىزە دىھا اطرافلى مەلۇمات وىرەمەكە مەجبۇرم .

مەدارف ، مەكتەپ مەسىلەسىندە «مەكتەپ بىنالىرى» ك بوبۇك بىر طۈتۈر ، وقتىلە مەدارفە آز اھمىت وىرەلەيدىكىندىن آذربايجان قىزىالرىندە مەكتەپلەر مەخسۇس بىنادە ئوقۇدىر تەيكىلەمەشدى .
 ۱۲۰۰ قادار مەكتەپ اولارنىڭ بىر چۈغى فرسۇدەنەشمىش . بىر چۈغىدە مەكتەپ بارامابوردى . قىزىالردە ياپىدىقىمىز تەقىشلىر بىر چوق كەند و شەرلردە مەكتەپ بىنالىرنە چۈغى حەقىقەتە - مەكتەپ بارامق كىنارە دورسون - بىر آزار ابوى اولەرق كۈرەلدى ؛ بۈندىن باشقا احتىياج اولان بىر چوق بىرلەردە بىنا ھىچ اولەمدىنى آڭلاشلىدى . لىكن يولداشلار بوقدىر زاماننىڭ بىزە بو كەلدىكى بو مەقدارە بىنا احتىياجلىرىنى بىردىن بىرە اورتادان قالدىروب آذربايجان مەكتەپ بىناسىندە ، دۈيدىرماق بىلبۈرسىڭىز كە امكان خارجەندە بوشىئا اوزون زامانلر لارمىدەر ؛
 بو يالڭىز حەكىومت مەصارفەلەدە مەمكىن اولان شىئ دىكلەر . اھالىنىڭ دە كۈمەك خەسۇسەندە اورتاق اولەملەرنى لازىمىر .

بىز بو سەنە ايشە تەشەببۇسەلەمىش ، اوزمىز قىزىالرىمىزە بۈزە قدر مەكتەپ بىناسى تەيكەچكىز خەسۇسى داقلادىمىدە بو حەقتە دىھا ، فەصل دىنەشەلەچقىدر . بورادە بۈنى دىبەلىم كە بو بىنالىرى تەمىيرات خەسۇسەندە

ینه تمامیلہ عدالت اجرا اولنمشدر. هانسی قضاده دها اول و
هانکیسندہ دها صوگرہ ایشہ کیریشمک لازم اولدینی خصوصندہ
کنہ ممکن اولدینی قدر بی طرفلک یایلمشدر. بوراسی خصوصی
داقلاندہ دها باقشی بیانه جکدر. مکتبلرک انتظامہ کیرمه سنی، الوبریشلی
بر حالہ کلمه سنی تامین ایدہ جک شیلردن بریسی ده تدریس لوازماتیدر.
بونلری ایکی قسمہ آیرمق لازمدر. مصرفی دها چوق اولانلر
برده آز اولانلر. مثلا سقامیا کبی، که قیمتجه آغر یکون دوتار.
برده لوحه تابشیر، سوپور که اودون و سائر کبی مصرفلر که
اوقدرده آغیر قیمتلرہ مال اولماپور.

انشآت شعبه سی نلک آتچوتندہ کوره جکسگز، بز بو سنہ
سقامیادن مکتبلری آز چوق تامین ایدہ جکز. یولداشلار آز چوق
دیورم، چونکہ مکتبلری سقامیادن تمامیلہ تامین ایتک ایچون
(۴۰) ییک صیره لازمدر؛ بو ایسه زمانلہ اولہ بیلورہ شیمدیکی
حالدہ آنجاق آرتیق احتیاجی اولان مکتبلرہ سقامیا ویرہ جکز
آلدیقلارینی آنبارده صاقلایانلرہ هله لکده سقامیامز یوقدر.

مکتبلرک ایکنجی خیرده لوازماتی نی لوحه، محروقات، میل
کبی شیلرینی ده برلی اھالی یاخود برلی حکومت ویرملیدر؛
بز بورادہ برلی حکومتک باجارمه یجفی مصرفلری یاپہ جفز، اودہ
البته اوز باجاردینی مصرفلری بیرنہ کوتورملیدر.

کیچن سنہ کیمیا قاینه سی، لوحه لر، خریطه لر کبی بر چوق
و سائط عینیہ پایلانندی؛ بو سنہ ده پایلانہ جقدر. دارالمعلمیلر
ایلہ ته ختیقو ملرہ آیریجه بو خصوصده اهمیت ویرہ جکز آلدیغمز
فیزیک قاینه لرینی یالکز دارالمعلمیلرہ و ته ختیقو ملرہ پایلاہ ججز.
اوزی ده قضا ماشتابندہ باکو مکتبلرینہ ویرمه جکز سببی ده ظن

ایدرسم یوقاریده سوبانمشدی اوبری مکتبلرده بو خصوصه ،
ایکنجی نوبهده اهمیت وبره جکزر .

یوقاریدهده دیدک مکتبلرمزی تربیه و تعلیمجه حیاتلاشدیرمق ،
عصریشدیرمق قائدهلی مهتودلرداخلنده آبارماق ایچون بزم
معلملره ، حقیقی ، مهتود ، علم وفکر صاحبی ، هیئت اجتماعیه
اعضاسی اوله ییلهجک قدر قابلیتلی ایشجیلره احتیاجمز وار . بوتورلو
حقیقی ایشجیلری بزه عالی به داغوزی ایستیتوتی ، دارالمعلمین و
دارالمعلماتلر وبره جکدر ، بونارده اهمیت ویریورز .

اوبری طرفدن معلملر حاضرلامق ایچون برده معلم قورصلرمز
واردر ؛ بز بو وقته قدر بوجوره قورصلردن استفاده ایله دیک .
کله جکدهده ایده جکزر . بز بو کونکی ابتداییه معلملرینی قورصلرمزه
هر حالده حقیقی و شورایه یارار معلم یانجهیه قدر دوام
ایتدیره جکزر بوندن باشقه کلهجک سنه بلکهده ایکنجی درجهلی
مکتب معلملرینی خصوصی قورص آچوب حاضرلغه دعوت ایده جکزر .
بولد اشلار ! معلومگیزدر که به داغوزی اصول وفنی هر ییل د کیشیور ؛
معلم هر ییل اوزینی د کیشدیرمک مجبوریتدهدر . بونک یکانه چاره سیده
قورصلر برده یگی تربیه ادبیاتی تیز تیز مطالعه ایله مکدر .
قورصلر حکومت بویننده اولملی . لکن کتاب تدارک ایدوب
اوقومق ایسه معلمک اوزندن آصیلدر .

بر چوق روسجه بیلن معلملرمز واردر که اونلر موسقوادان
دیگر برلردن دائما یگی چیقان کتابلری کتورتیور ، ژورناللارا
آبونه اولیور ؛ مطالعه ایله یور . لکن بر چوقلریده مطالعه لردن
محرومدر . بوراسی هر حالده نظرده طوبیلمه لیدر که بز شهادتنامه
دکل یگیلکله ، یگی مطالعه لره دائما چالیشمهیه اهمیت
ویره جکزر ، تازه تازه معلوماته صاحب اولان معلملره بزکله جکده

مەلۇم دىيەجىز ، عەكس تەقدىرىدە ھېچ بىر تەرەپكە بىردىنبىكى
 آتەستانلارنىڭ بىزنى نەزەردە تۇرغۇچىسى بولمىگەنچە.
 بولمىگەنچە ئوقۇغۇچىلار ھېسسىيەتلىك بولۇپ قېلىپتە بولمىدۇ...
 دېيىمىز .

بۇ سەنە بوزە قەدەر قەلەم مەكتەپ ئاچماقچى ؛ كەندىچىلەرنىڭ مەكتەپى مەلۇم
 ۋە ھەسسىيە چوققىسى . قەلەم مەكتەپى ئاچماقچى داھا چوققىسى زامان
 سوغۇرا يەتەكچىدۇر . مەلۇم ، بۇ ۋەقتە قەدەر بىر چوققىسى قەلەم مەكتەپى
 ئاچماقچى رەقە ئايدە بىلمىشىز .

فەقەت بولمىگەنچە ئاچماقچى ئاچماقچى رەقە ئايدە بىلمىشىز .
 ھالەتتە چىقىرىدۇ ؛ لازىمى قەدەر مەكتەپى ئاچماقچى ھەلەلەگەن مەلۇم ۋەقتە
 مەسئۇل دىگەندۇر . بولمىگەنچە سەنە ئاچماقچى بولمىگەنچە ۱۰۰
 مەكتەپ ۋە ھەسسىيە بىلمىشىز . بولمىگەنچە مەكتەپى قەلەم مەكتەپى
 قەلەم ئاچماقچى مەلۇم قەلەم ئاچماقچى رەقە ئايدە بىلمىشىز .

قەلەم ئاچماقچى لايى چوققىسى بولمىگەنچە ۋە ھەسسىيە (بىر چوققىسى بولمىگەنچە)
 چوققىسى بولمىگەنچە تەربىيە ئاچماقچىدۇر . بۇ ۋەقتە قەدەر چوققىسى
 بولمىگەنچە بىز ئاچماقچى مەلۇم چىقىرىدۇ . تەربىيە ئاچماقچى ، ھەلەلەگەن مەلۇم
 ۋە تەربىيە چىقىرىدۇ . ھەلەلەگەن مەلۇم ، ھەلەلەگەن مەلۇم بولمىگەنچە
 ئايدە بىلمىشىز . بولمىگەنچە بولمىگەنچە بولمىگەنچە بولمىگەنچە ھەلەلەگەن مەلۇم
 ۋە ھەسسىيە بىلمىشىز .

قەلەم ئاچماقچى مەلۇم دارالمەلەمىن ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم
 تەربىيە ئاچماقچى ھەلەلەگەن مەلۇم چوققىسى بولمىگەنچە مەلۇم
 ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم
 مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم

مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم
 مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم ئاچماقچى مەلۇم

شورا ھۆكۈمىتىڭىزنىڭ نەزەرىيىسى بۇرالىرى زىيادە سىتە جەلپ ايله مەلۇر . قىضالردە بۇنلارڭىز مەقدارى اولدىقچە آرتمايلىر . لاکىن يەنە مالە وضعىتى سىيىلە بىز گەلەڭ سەنە چۇچۇق اىولرىڭىز مەقدارىنى آرتىرمەيەلەڭىز .

گەلەڭكىدە فەكرىمىز كۇيۇلۇ فقير چۇچۇقلارڭىز تىرىيەلرىنە ياردەم ايتەڭ ، تەخسىلاتىنى داھا يۇكسەتەڭ نىيەلە دائىرلەردە بىرر چۇچۇق اىوى و اىلى مەكتەپلەر آچماق پىلانمىز داخلىدە ؛ آنچاق بۇدە مالە وضعىتىمىزڭىز دوزەلمەسەنەن آسايى بىر شىدە .

مالە وضعىتىمىز دولايىسىلە مەعارف قومىسارلىقىڭىز بىر چۇق تەشەببۇس تەخىر ايدىلەڭگە مەجبۇردە ؛ بۇ سەنە وچ مىليون مەنات سەمەنا گۇستىرەلەمىشىدە . ۲۰۵ . قەدر اختەسار ايدىلەدۇ . دارالمەلىمىن و سائىر مۇسسەلەرمۇدە (۳۰۰۰) . قەدر اىنتەرنات خەرجى گۇستىرەمىشىدە . (۲۵۰۰) . قەدر اىندىرىلەدۇ . ايشە بۇلار ھېسى مالە ضعيفلەڭىدەن ايلەرى گەلۇر .

آذربايجانڭىز مەلۇم نەفت فۇندى وادەدە ؛ اونڭ مەعارفە وىرەلەن فائىزى بۇ سەنە آرتەمىش ، آتەمىش فائىزە چاتەدىرەلەمىشىدە ؛ آنچاق او فۇندەدە بىزە وىرەلەن زەمان مەيىن بىرلە سەرف ايدىلەڭ اىچۇن وىرەلۇر . مەللا ، مەكتەپ بۇلارى ياپەدىرەماق ، نەشرياتە سەرف ايتەڭ ، قۇرۇقلار آچماق . عالى سەياسى مەعارف دائىرەسىڭىز بەعضى مەم مەسارفىرى . ايشە او فۇندەڭ بىزە بىراقەدىنى پارەلردە بۇيلە مەيىن بىرلە سەرف ايدىلۇر .

بۇلدا اشلار ! گۇرۇپپىسىڭىز عەمۇمى سەمەتامۇدە اولدىقچە دارلق وادەدە ؛ خەسۇسى فۇندەمىزڭىز سەرف اولۇناچاق مەم جەتلىرى مۇجۇددە ؛ آرتىق بۇنڭ قارشۇسىنەدە بۇدە قىضالردە اىنتەرناتلار آچماق مەمكىن دەڭلەر .

باره مسئله‌سی گامیشکن سوبله‌دیم: زاقاقاسیه قومیسارلیغی برنجی درجه‌لی مکتبلرک مالیه اداره‌سینی محلی وارداتلره تاپشیرماق فکرینه دوشمیشدی. بیلورسکیز که بویله اولدیقه مکتبلرک ۶۰ فائضدن زیاده‌سی قاپاناچاقدر. بونک ایچون بوتون جمهوریتلر ایله برابر بزده بونک ممکن اولدیقه ینه عمومی حکومت وارداتله اداره اولونماسی خصوصنده المزدن گلن سعی ایله دیک. هله لیک یهده ایشه قطعی بر شکل و قرار ویریلهدی.

اما یولدشلار، قضالر بوکا یاواش - یاواش حاضرلانمالی در؛ هر احتمال قارشو ایشه آلیشمق ایجاب ایدر. اگر بویله اولاجاق اولورسه بز قضالری بو جهندن ایکی قسه آیراجاغز: بر قسمی ینه عمومی آذربایجان وارداتدن ساقلامالی‌یز، بونلر حقیقتاً محتاج قضالردن عبارت اولاجاقدر. بر قسمی ده محلی واردانه تاپشیرلاچاقدر (زنکین قضالر کیی).

لاکن بوراسینی ده اونوتماالیسکیز که اگر بز عمومی آذربایجان وارداتدن بعضی قضالرده ابتدائی مکتبلری ساقلامیش اولساق، خصوصی فوندمزی آرتیق بنا تیکدیرمکه دگل، او مکتبلری ساقلامایه صرف اتمک مجبوریتی اولاجاقدر، بوده عمومی آذربایجان معارفنه آغیر ضربه اولاجاقدر.

بوراسینی ده اونوتماایدیر که او بری طرفدن وارداتمز آزالیور، بر طرفندن ده تازه - تازه معارف بلرلری صرف اولوناچاق یرلر آچیلیور. سمه‌تامز اختصار اولوندی دیمشیم: ظن ایتمه‌یگز که کیچن سنه کی سمه‌تامز اختصار ایدیلمشیدر: خایر، بو سنه اختصار اولوندی حیالده ینه معارف سمه‌تامز کیچن سنه نظرأ چوق آرتیقدر.

اشتراك ايتىملىرى ، بو دورلو حياتلار گىرمەلەيدىلار . بونىچون بو
 وقە قدر ايدىلار خطالارنى تەصحىح ايتىمىك مجبوريتىدە .

مەلۇماتلار . مطالەلەرنىڭ اهمىيەت وېرەلمەيدىر . سوكرا انقازىب
 وقارنىدە اولدىنقى كىيى بو مەكتەپلەر شەرقى بوزى دىكى ، حەقىقى
 كەندىلى و فقرا بالالىرى آئىمەلەيدىر . كە دەا ايتىمىك چىنە چاتىمەش
 قاجوب دارالفوننا كىرەك سوداىنى دوشمەسون ، تەربىيەنى او سورتە
 آبارمەلەيدىر كە اولارنى روخىدە آتچاق مەلۇمات ايدە ئالەندىن باشقە
 بىر شىئى اولمەسون . ايتىمە بو مقصدە مەنى مەارف قومىسارلىقى
 دارالمەلۇماتلار ايتچون . پالانار قورەجەيدىر .

بىز دارالمەلۇماتلارنى بوتون بەداغۇزى عالمىنىڭ مەركىزى سايىمىز ؛
 اولار يالغىز ، طلبەلەرنىڭ دىكى ، قىزا مەلۇماتلار تازە جەريانلار
 خىسوسىدە رەھبەرلىك ايتىملىرىدۇر . لېكىن اولار روسچە بىلىملىرى ؛ اولار
 روس كىتاپلارنىڭ سىتفادە ايدە بىلەجىكلىرى . ايتىمە بو مەلۇماتلارنىڭ ،
 تەتقىقاتلارنىڭ قىزا مەلۇماتلارنىڭ دە آشنا ايتىمە چالاشمەلى . نە جورە ؟
 تېز - تېز مەلۇماتلار بىلەنچاقىرى دوزلەتمەك ، لىقەلەرنىڭ تەرتىب ايتىمە . نەمۇنە
 دىسەلەرى وېرەپ وېرەدەرك . . . و سائە ايلە . يولداشلار بو
 خىسوسىدە يەنە داقلات اولەچاق بو گادە يەنە يوللار كوستەلەجىكلىرى .
 يولداشلار بورادە بىر آز دە دىمىر يول مەكتەپلەرنىڭ دانىشمەلىرى
 دىمىر يول جەننەدە دىمىر يول قورسەلەرى وادە ، بونلارنىڭ تەلىم ،
 بىنا و موبىلەچە وەجىتەلەرى اولدەچە قىلىدۇ . بىز بىر زامان بو
 مەكتەپلەرى اوز ادارەمىزە كوتورمەك ايتىمەشەك ، سوكرە كى مالىە
 وەجىتمەز بىز قاجىر تەمىشە .

لېكىن دىمىر يول فوندىنىڭ وېرەلەن ائەنە ايلە بىر بىر يەنە او
 مەكتەپلەرى بىز اخىتارەمىزە كوتورمەك نەتەندە بىز ئىدەرك كە كوتورەجىك .

یولداشلار سوزمی قورتار بورم. هر حالده معارف بزم روحمزد.
وار قومه می هم مادی چندن هم معنوی طرفدن صرف ایتملی بز
ینده ایتملی بز. هر حالده بوبوک موفقیتلر تابه جقمزه امیدم وارد،
صدر - یولداشلار. دافلات بازه سنده سواللاری اولانلر و برسونلر
(برجوق سواللار و بریلور، یولداش قولی زاده هر بر سواله
آیری - آیری جواب و بربور).

صدر - یولداشلار ساعت اوچدره ده قلامه تته کوره. اجلاسی قاپامق
تکلیفی، وار آنجاق اجلاس لر مز ایچون وقت تعین ایدوب صوگره
طاغیلاق دیورم.

- هر کون سحر ساعت ۱۰ دن ۳، و آقشام ساعت ۵ دن
سکزه قدر اجلاس لر دوام اولماسی قراره آله. ائی برنجی اجلاسه
نهایت و بریلور.
(مباحثه)

ایکنجی اجلاس اسکی هیت ریاست ایدارد سنده آقشام ساعت
۵ ده آچیلور دافلات خصوصنده سوز خلیفه زاده محمد علی به
و بریلور.

خلیفه زاده

یولداشلار دافلاتدن، الده موجود پروگرام و کتابلردن آگلاشیلدیکه
تربیه اجتماعیه شعبه سی نیک بو وقته قدر اولان فعالیتده معین
بر بلان اولمشدر: بو سنده معلم قورصلر مزده کیچن درس
پروگراملرندن بالخصوص بگی به داغوزی. طبیعات، اجتماعیت درس لرندن
و ایدیلن نفتیشلر دافلاتدندن ده آگلاشیلد. بنفغه کوره معارف قومیسارلغی
کیچن سنه کی تعلیم و تربیه مه تودارندن اولدقجه اوزاقلاشدیغی
و غایت کنیش ایلری آدیملری آندیغی میدانه چیقدی. بزجه
موجود تعلیم و تربیه دن هله لك خارجه آدیم آتاق و موجود

مکتبلر دہ بوندن باشقہ تبدلاتلر یایمق امکان خارچینده در، بلکه ضرردر، لکن مکتبلری ایعدیکی تعلیم و تربیه وضعینده صاقلامقله برابر خصوصی چیغیرلرله تمام یگی آدیمار آتقمده لازمدر، معارف قومیسارلقی بونک ابتدائی قسمه کیچمش یعنی نوخاده بر نمونه زحمت مکتبی آچمیش و بر نیچه یرده ده آچه جغنی وعدایله مشدر، بزجه بو یگی چیغیر مکتبلری آچماق ایچون موجود پروغراممزدن آبری و روسیه نک یگی چیغیر مکتبلری پروگرامنه اوینون مکتبلر آچماق ایجب ایدر اورالرده ابتدائی مکتبلر زحمت اساسی، و سوآده دائرہ حساب اولنہرق دورت ییلقدر.

صوگرہلری ایکنجی درجہلی غروپلر کلیور کہ بوراده نہ عمومی معلومات و دائم زحمت اساس اولہرق کیدیور بوده اوج یلدر؛ صوکرده ایکی ییلق اختصاص شعبہلری کلیور بورالرده صنعت اساسی و خصوصی درسلرده دائرہ اولہرق تحصیل دوام ایدیور.

دیمک ایستہ یورم کہ یگی چیغیر مکتبلرمز بویله اولمہلیدر، دارالمعلمینلر، تمخینقوملر، ایکنجی درجہلی مکتبلر تمامیلہ بو دائرہ به کیرملی و معلملکده صنعت اولہرق خصوصی شعبہلرده اوبری صنعتلر ایله برابر کیتہلیدر.

لکن اووقه قدر نہ ایکنجی درجہلی مکتبلرک کوزدن قوبولماماسی لازمدر، او مکتبلرہ کرک و سائط عینیہجه، کرک معلمچه اہمیت ویریلماي، بالخاصہ اورالرہ معلم جاب ایدینہ ییلمک ایچین معاشلر آرتیریلمہلیدر.

برده یولداشلار مکتبلرمزہ اک چوق ضربه ووران بر شئی وارہ اودہ قورص معلملرینک گلہجکلرندن نا امید اولمہلیدر.

اونلارڭ اللرنىمە بىر شەھادەتنامە اولمەيدىغىنىدىن كەلەچەكلىرىدىن ئامىن دىگەنلەر.
اونلارنى ئاختىيار ساجىبى ايلەمك لازىمىدىر. بۇدە اونلارڭ تەھسىللىرىنى
بىر نىظام دائىرىسىنى قويمىقىلە و بۇدە دارالمەلىمىنلەردە ئەقسىيەرىنى
امتحان و بىرۇب شەھادەتنامە ئالمەلىرىنە امكان و بىر مەككە اولۇر،

قورسىلاردە كىچىن بىلىكىلەرە نىسبەتەن بۇيۇك تەرقى وارى، بۇنىڭ
شەبە يوقىدىر: لىكىن بۇيۇك انكىل بۇراسىندەدركە بىز ھەر يىل ئىچىن
ھەجىمىدە بىرۇغرامى اۇچ آيدە مەلىمەلەرە او كىرتمك اىستەيۇرۇز، تەبىئە
اعتبارىلە يادلىرىندە بىر شىئى قالمەيۇر. بۇنىڭچۇن مىثالا، دارالمەلىمىن
بىرۇغرامى اساس كۇتۇپلەرنىڭ بىر نىچە يىلە تەقسىم ايدىلۇپ مەلىمەلەرە
اورتە تەھسىل و بىر مەلىدىر كە بۇدە اونلارڭ دارالمەلىمىنلەردىن ئەقسىيەرىنى
شەھادەتنامە ئالە يىلمەلىرىنە آيرىچە ياردەم ايدىر. بۇيىلە اولمىز سە بىز
مەلىمەلەرنى ئامىدلىكىدىن خىلاص ايدە يىلمەينەچكىز. اولۇر كە مەم بىر
مىسئەلەدىن بىت ايتىمك لازىم كىلىۇر، بىرنىچى دىجەلى مەكتەپلارڭ يىرلى
وار داتە كىچىمەسى.

يولداشلار بۇ آغىر بىر مىسئەلەدىر. اكر بۇيىلە اولەجق اولۇرسە
مەكتەپلەردە بىر اوچۇرۇم ئىملە كەلەچكىدىر. بۇيىلە اولدىغى تەقدىردە
ھىچ اولماسە ھەر قىزانك اوز وادىتەلە دىكل، مەكتەپلەرى بۇتۇن
آذربايجان وادىتەلە اىدارە ايتىمك لازىمىدىر. بىر مەدت بۇيىلە اولۇرسە
اوبىرى تەرفەندە ياواش ياواش يىرلى قىزا اىدارە و اھالىسىنى
مەكتەپلەرى اوز وادىتەلە اىدارە ايتىمكە آلىشىدىرىلىرسە يەنى كۇپىلىر
مەكتەپك اوز فائىدەلىرىنە خىدمەت ايدىر بىر مۇسسە اولدىغىنە او بۇرايە
سەرف ايدىلەجك پارەنك اوز مەنەفەتلىرىنە خارىجلاندىغىنە قىانەت ايتىدىرىلىرسە
اوزمان بۇ مىسئەلە او قەدردە قۇرۇقۇلۇد كەلدىر. بىلكە فائىدەلىدىر. نىچە كە
آوروپادەدا بۇ ھال واقەمىدىر.

مصطفیٰ زادہ ویسل

بولد اشلاز! معلماری یگی بہ داغوزی آقیتیاربلہ خبردار ایتمک ایچون اولئرک یگی چیقان اثرلری و او جملہ دن معارف قومیسارلنی طرفندن نشر اولنان یگی مکتب ژورنالنی مطالعہ ایتدیرمک یولینی تاپمہ لیدر. یگی مکتب ژورنالنی مطالعہ ایتدیرمک معارف قومیسارلنی طرفندن مجبوری بر حالہ قوبولمہ لی. هر معلمه یگی مکتب ژورنالنی آلمق مجبوری اولملی و مخصوصی دائرہ لرہ مطالعہ ایلان پارچ دن تہزیسلرینی گوندیرمک هر معام ایچون گنہ مجبوری بر وظیفہ حالینہ گلہ لیدر.

دائرہ مکتبلری عملہ گلہ ییلور؛ و او دائرہ مکتبلرندن ده بر رایون یا خود بر ناحیہ نمونہ لر گورمک یگی بہ داغوزی جریانلرینی او گرنمک خصوصندہ استفادہ ایتمک ده ممکندر. دائرہ مکتبلری هلہ اولاییلر سوزینی بونگچون بن اساس سز صانیورم. بورادہ زحمت مکتبلرینک بر ایدہ آل و هلہ تطبیقی اوندان بر شئی اولدیفنی ادعا ایدنلر واردر؛ محمد علی بولداش ده مکتبلرک صنعت حالہ گلہ سنہ طرفدار گورو نیور، اما بنچہ او قدر تکفلرہ گیتمہ یہ هلہ احتیاج یوقدر و گیتمک ده ممکن دگلدر.

برنجی درجہ لی مکتبلری آرتیلدن، گنیش بہ داغوزی معلوماتلرہ محتاج اولمہ یہ حق درجہ ده بسیط و ال ایشلرینہ مقارن حالہ گتورمک ممکندر. یالکز بورالردہ مکتب شاگردلرینی ال ایشلری یایمغہ تشویق ایلہ مک و اوزلرینی ده بو خصوصہ سربست برافق کفایت ایدر.

ایکنجی درجہ لی مکتبلری ده صنعت حالہ گتورمک ممکن اولماسہ ده شیمدیکی حالندہ ترکی ده دوز دگلدر. اورالردہ ده گنہ ال صنعتلرینک بسیط بر صورتده تطبیقی اولدقجہ فائدہ لر

ويىرە يىاور. بالەخاسە ھەر شەرك اوز صنعت و تصرفاتە اويدىرەمەدە
ھېچ بىر مشكلات يوقدەر.

امىن بىكلى

بورادە محمدەلى خەلىفەزادە بولداش كەند مەلەملەرنىڭ كەلەجىكى
ھەققىدە فەكر بىان ايلەدى؛ طوغرىدان دە اونلارنىڭ كەلەجىگىنى قارالغۇدە؛
اونلار قورسلار نە ەلم وىرەور، نە اختیار. نەجە قورسلار دە
ەلملى دائىرلەر بولمەلىدەر، ھەر ايل بىر دائىرەسى كىچىمەلى، ياخۇد
اختصاص دائىرەسىدە ھاسەبن، طەبىئەتدەن. الخ قورسلار آچىلمەلىدەر؛
بويلە اولەحق اولسە مەلەملەر مەلۇمات صاحىبى اولە بىلەجىگەر. و بولمەدە
اختيار وىرەمك اولەجىقدەر.

بىردە غروپلار دە شاگردلار مەقدارىنىڭ اصغىرىنى مەعارف قومىسارلىقى
تەيىن اىتمەلىدەر؛ بەضاً بىش طلبە اوليور، اونىڭ اىچون غروپ
آچىق اولەجىقى بو مەلەملەر بىللى اولەمەلىدەر.

شەيخلىنىسكى آلەي

بولداشلار! بورادە دارالمەلەمىنلەر بىر آدەم ابلرى گىتمەيور؛ ەلە دە
ەلم دائىرەسىدەن چىقمەيور تازە جىريانلار گىرەيور دىيىلدى. نەجە
دارالمەلەمىنلەر كۆھنە ابلە دە گىتمەيور، تازە ابلە دە، چۈنكە گىدەمەيور.
بىر كىرە بو. وقە قەدر بىزە تازە مەلم وىرەلمەمىشدر. صوگىرە ابلەدى
وىرەلەنلەردە ەلە گلوب چاتمەمىشدر. كۆھنەلرى بوز جورە درە
مشغولدر. بونىڭ اىچون اجتماعلارە، تازە ادەبىيات مطالەسەنە مەاملار دە
وقت يوقدەر. دارالمەلەمىنلەر آنچاق مەلەملەرنىڭ بو كى آزالدىقى زمان
ھەقىقىتى ھالە كەلە بىلەجىكدەر.

بىردە مەكتەپلەرى زەھىت اصولانە ياناشدىرىمەلىدەر دىيورلار. دوغرى
آنچاق بولى اوگىرنەمك اىچون مەعارف قومىسارلىقى بىزە ياردەم

ايتىمەلىدۇر. بىر كىرە بىزدە زىھىت مەكتىبى آچىلمەلىدۇر؛ دىقە لر ايله بو خىصوصىدە طرفىمىزدىن مراحىت اولمىشىدۇر، قازاقىدە بو مەكتىبى مەعارف قومىسارلىقى آچمەمىشىدۇر. صوگرا مراحىت ايدىدرك زىھىت مەكتىبى گورمەك ايجون بىزدىن بىر ايكى آدم موسقوويه گوندىرىلمەك ايجون معاونت اىستەدك بۇدە اولمادى.

مەكتىپلارنى تىصرفانە ياناشدىرىمەلى دىيورلر. بونىكچون دارالمەلىمىنلرە مەعارف قومىسارلىقى آغرانوم وىرمەلىدۇر. اون ايكى مانات معاىشە دارالمەلىمىنلرە تىمىن اولانان باغچوانلر ايله ناصل مەكتىپلردە تىصرفات بولى آچمىق اولاجقىدۇر. قىزا آغرانومنى لقىسە اوقومىقە چاغىردىقە اودە بارە اىستەيور. بىنچە بىزە تەكلىف ايدىيالمىگەلە برابر واسطە لردە وىرىلمەلىدۇر.

حسبىن بىكلى (شماخى مەعارف مەدىرى)

اىككىنچى درىجەلى مەكتىپلر بو اىل تامىن اولئەحقىدۇر دىنىلىدى. حالبو كە بىزە اىككىنچى درىجە اىچىن ىنە بىر مەلم گوندىرىلمىشىدۇر بۇدا كافي دىگىلدۇر بۇدە بىزدىن قازاغا گوندىرىلن طىلبەلر دارالمەلىمىن طرفىدن قايتارالمىشىدۇر؛ امتىحان ايله مىشلىر يارامە مىشلىر دىيورلر. بىنچە حىكومەت مەكتىبى بىرىن ألئە شهادىتامەسى اولان طىلبەبى حىكومەتك دىگىر مەكتىبى امتىحان ايتەمەلىدۇر. بىزە وىرىلن بىر بىزم طىلبەلرىمىز طرفىدن دولدىرىلمەلىدۇر.

بۇدە بىزدە مەعارف شەبەلرىنىك شىتاتى معلوم دىگىلمى. بوقىسە شىتادە آنىچاق دورت آدمىن عبارت مامور وارمىدۇر اوراسنى بىلمەيورم. يالگىز بو قدر دوشونورم و بىليورم كە گوستىرىلن شىتالە مەعارف شەبەلرىنى اداره ايله مەك مەكىن دىگىلدۇر.

مەكتىپلرمىزدە كىيچىن يىل ياناجاق مىسئەلىندە اذىت چىكدە. وقتىدە

تدار كنه باقلمدىغى ايچون بوسنه ينه هله اورمان اداره سنه ميشه و ويريلمك ايچون امر يوقدر. گورينور كه ينه ياناچاق مسئله سى ليچن سنه كې قاعده اوزره اوله جقدر. معارف قوميسارغى بىنجه بر آن اول بو خصوصه تشبئاتده بولمەيدىر.

مدينه خانم (باكو دارالمعلماتي مديره سى)

مصطفى قلى زاده يولداش ديدى كه دارالمعلمينلر و دارالمعلماتلر كندليلر ايله ياخود كند تصرفاتيله علاقه دار اولمەيدىر. بو چوق طوغرى بر سوزدر. مادام كه بونلر كندلره معلم و معلمه چيقارمقله مكلفدر، او حالده دارالمعلمين طلبه و طالبه لرينك كندليلر و كند تصرفاتيله علاقه نلمه سى لازم گلوب كيچن ييل بز دارالمعات طلبه لريله تنزه گندك، اوراده طوغرودن ده گندليلر و كند تصرفاتيله علاقه لنديك، آشنا اولمق خصوصنده بوبوك فائده نرمنز اولدى. بو وقته قدر ظن ايدىليردى كه بويله شيلر وقت كيچىرر، طلبه لرى درسدن گرى قوبار، اما بزم تجربه مزگوستردى كه دفعه لرله درسدن بونك آرتيق فائده سى اولدى. اگر ينه اويله تنزه لر يابمق ممكن اولسه بزم دارالمعات طوغرىدن ده يولداش قولى بونك ديدىگى كې كندليلر ايله و كند تصرفاتيله گوزليجه علاقه له نه ييله جقدر. و بر يولداشك ديدىگى كې باكوده نه دارالمعلمينك و نه ده دارالمعلماتك كندليله و كند تصرفاتيله علاقه نلمه سى ممكن اولمەيه جقدر.

افندي زاده محمد مديه (گنجه معارف مديرى)

يولداشلار، بزم كندلره معلم تعيينى خصوصنده بر انگلمزده بوراده در كه بز معلملرك باقشيلرينى سه چوب شهرده صاقلابورز، ضعيفلرينى، كندليلر و كند تصرفاتيله علاقه نلمه يى باجارمايانلرى ده كندلره گوندربورز. ايشى بو جهت چوق خراب ايدىبور. كندلره هميشه قوتلى معلملىرى گوندرمگه باقمەلى بز.

بیرده کندلردن گلنلر دارالمعلمین و تمخیقوملره گیرمه بی اقتدار
چپتدن باچارما یورلر دینلیدی.

بنجه بونک بیر چاره سی واردر؛ اوده لیلی دائره مکتبلری
آچمقدیر؛ و بو تپیده مکتبلردن چقانلر البته امتحان ایله، اقتدارله
او مکتبلره گیرمه بی باچارارلر.

بیرده بولداشلار، ییزیم معلملر ایله والدین آراسنده علاقه
یوقدر؛ بوده ابونک مکتبلره لاقید باقلا سینی متحی اولیور.
عائله لری مکتبلره ایصیندیرمه مز لازمدر. بوده والدین شورالرینه
اهمیت ویرمکله اوله جقدر.

بوراده دینلیدی که دارالمعلمینلره آغرانوم ویریلمه لیدر. بنجه
بوکا لزوم یوقدر؛ هر دارالمعلمین اولان بیرده تمخیقومده واردر؛
اورانک آغرونومندن استفاده ایدیله ییلور. بنجه دارالمعلمینلرک
تمخیقوملرک، و ایکینجی درجه لی مکتبلرک صیقی علاقه لری
لازمدر.

موسایوف (قوبا معارف شعبه سی مدبری)

بولداشلار، بوراده زحمت مکتبی، حقینده بیر نیجه بولداش
سوز دانیشدی. بو تازه بیر مسئله دگلدر. ده ا چوق زمان
اوللر ییز بونک لقسیه لرینی دیگله دک و یینمزه بیر ایده آل
اولرق قویدق. ییزجه ینده او بیر اید آل حالنده اوله جقدر.
مکتبلرک دخمه لردن عبارت اولدیغی و هر یرینده تاختا پارچه لری
قوبولدیغی بیر زماندا ییزیم ایلک وظیفه مز مکتب بنالری و مکتب
اشیالارینی نظمه قویماق. آز چوق او قوتماق ایچون کتابلر حاضرلامق
لازمدر. هله او ایده آلی تطبیق ایتمکه چوق زمان ایستهر. بیر
پارچه معلملر می حاضرلا سق او تدریس حالنده ییزیم ایچون
بو بونک آدیمدر.

بۇرادە مەعارف شەبەلىرى دىئىلور، و اوزىنەدە بىر چوق وظيفەلەر تودىع اولئور؛ اوزىندەزدە بىر چوق شىئار اومولپور، بىنچە مەعارف شەبەلىرى بوقدر؛ اونىڭ مستقل بىر ھىئىتى موجود دىكلەر. نە واردەر؟ اسپالقوملرڭ، اونلرڭ كاتىلرلىڭ، نە بىلىم قورىەرلرلىڭ اوفروكلرلىە اوچماغە دائىما مجبور مامور واردەر. بولداشلار بو جورە مامورلردىن سىز نە اومپورسكز؟ مەعارف مەدىرلىكارىندە نە قدر تشكىلاتلار بوجورە گىدىورسە بىر شىئى اومماق طوغرى دىكلەر.

كىچىك تصرفات مسئلەسىنە. تصرفات مسئلەسىندە كىندىچى يە يافلاشماق لازىمدر؛ پەداغوزى طرفى دورسون مەلمىڭ ھەر حالدە كىندىلى اىلە علاقەسى لازىمدر؛ بىزىم مەلملرمزىدە او مھارت بوقدر. بىزىلورزىكە كىندىلەر اوللرى بوش وقتلرلىنى مەلمىڭ ياتىدە صحبت اىلە كىچىرىوردىلەر. اگر كىندىلى مەلم اىلە علاقەلىمە يورسە يە سبب مەلمىڭ علمسىزلىكىدر. قالدى كە تصرفات مسئلەسىندە كىندىلدىن اتقاده ايتىم لازىمدر. مەلم اوندىن اوگرەنوب چوق ياقشى مەكىتى ياتىدە تطىقات بىرلىرى آچە بىلەجىگدر. آنچاق اوزى و طلبەلىرى ايشلەتمىك لازىمدر. بىزىم مەلملرمز مەكىتلەرە وىربان بىرلردىن تطىقات استفادەسى دىكل، استثمار قاعدەسى اوگرەنىور و اوشاقلارە اوگرەنىور كورونىور كە بوندىدە نقصانمز واردەر. بۇدە آبرىج، اثبات ايدىور كە بىزدە ھلە مەكتەپ تشكىلى، مەلم تشكىلى لازىمدر، تربىە مسئلەسى صوگرەكلەجىگدر.

محمود زادە على اكبر. (نوخامەارف شەبەسى مەدىرى)

خلىفە زادە مەكتىلرڭ بىرلى مصارفە كىچىمەسى حقىندە سوبلەدى اونىڭ تەكلىفى بعض ياگلىش فەكلرلر وىرە بىلور بىز اوزىدە اىلە

چوقۇق علاقەدە يىز و. يىلورز كە مەكتەپلەر يىرلى وادىلارنىڭ ئىدارەسى بولسا،
باغلاپ ئاقىلدار.

ئارقىمۇ بىر ئاڭر مەكتەپلىرىنىڭ مەقسەتلىرى، يىرلى مەقسەتلىرى
ئىدارەسى بولسا، ئىدارەسى.

ئىدارەسىنىڭ مەقسەتلىرى بىن ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.

مەقسەتلىرى بولسا، ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.

بىر ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.
ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم. ئۆزىم ئۆزىم.

يىڭى مەكتەپلەر بىلەن يىڭى مەكتەپلەر بىلەن يىڭى مەكتەپلەر بىلەن يىڭى مەكتەپلەر بىلەن
يىڭى مەكتەپلەر بىلەن يىڭى مەكتەپلەر بىلەن يىڭى مەكتەپلەر بىلەن يىڭى مەكتەپلەر بىلەن

اطفال حفظ الصحه (гигиена) درسری علاوه ایدیلمه ایدر. کند تصرفاتی درسری وهکنذا.

یبرده معلملر بو وقته قدر معاشمز آرندی دییه گوزله یوردیار مگر که بو زواللیلر داها یگرمی بش مناندهن یوقاری معاش آلمسنه حقاری یوقمیش. بونه جور ایشدر. ییز آرتیق معاشی گوزلرکن (۳۰) دن یوقاری یگرمی بشدن آشانی آیلق اولمیه جقدر دییه امر آلیورز.

مصطفی قلی زاده

یولداشلار!

مذاکره لر حقینده فکرلر سویله دیم. فکرت بولداش سؤالنده زحمت مکتبلری حقنده نه جور ذاقلانده بیر شی سویلنمه دن دییور. زحمت مکتبلری حقنده مذاکره ده بولنق یبرده بو سنه بیر نیچه زحمت مکتبی آچماق ییزیم اساسی مسئله لر مزدندر. بو سنه بیر نیچه یبرده زحمت مکتبی آچه جغز. و گله جکده ده گیند کجه زحمت مکتبی دائره سنی گنله ته جکز. آنجاق خلیفه زاده نلک دیدیکی وجهله شیمدیکسی حالده مکتبلری و ایکنجی درجه مکتبلری صنعت مکتبی حاله کنورمه که اقتداره ز یوقدر. و ییردن ییره ده گیشدیرسه ک او قرانیادا اولدینی کیسی بیر طرفدن موجود مکتبلر مز قاپاناجاق و او ییری طرفدن ده صنعت مکتبلر مز اولمیه جقدر. صنعت مکتبلری آچماق ایچون معلم قومه ز اولمدقن باشقه تصرفات قومه مزده یوقدر؛ مثلا آرتیل و فابریقا کیسی (قضالرده) مصنوعات مؤسسهر مزده ییز هله لکده مکتبلر مزده آز چوق تازه جریانلر ویرمک فکر نده یز. زمان ایله اولنری ده یابه جغز صنعت مکتبلرینی آرتیرماق بوسنه کی بلانمزده واردر. بیر ایکی یبرده صنعت مکتبی و ایکی یبرده دارالمعلمین آچماق ایسته یورز.

بولداشلاردان موسایوف دیدی که هله مکتبلرده تازه جریان ایدمه آلدی؛ گویا که بیز هله هیچ تازه جریان آدی چکمه ملیزه، بو طوغری دگلدر. بولداش آرسون دیدی که تورک معلمارنده تصرفاتی او گرنمکه چوق میل واردی. بنده علاوه دیورم که معلمارمزه تازه جریانلری او گرنمکه فوق العاده میل و استعداد واردی. بیر نیچه اویزدده بیزیم تفتیشیمیز بونی اثبات ایله دی. هر حالده بیزده تازه جریان چوق تیز حیاته کیچریله ییله جکدر. ذاتا کیچریلمزسه بیز بوسنه پاره خارجلایه بیامه یه جکز. او حالده بیز بنالری نیچون تیکبورز. قورصلری نیچون آچپورز قونفرانسلی نه ایچون چاغربورز. بولاردن چقان فائده لر بوگون آشکاردی. بو سیه زدلری، قونفرانسلی مرکزین باشقه ناحیه لرده ده دوزلتمکه طرفدارز آنجاق بوکی واسطه لرله بیز یگی جریانلره بول آچه جفز. بناء علیه یگی جریانلرایچین چالشمق لازم دگل دیمک طوغری دگلدر.

موجود مکتبلرمزه زحمت اوصولی تطبیق ایدیله ییله جکدر؛ بیز بوتون مه تودلر تطبیق اولونسون دیمه بورز. ممکن اولدینی قدر. ممکن اولدقجه تطبیق ایدیلمه ایدر دیورز. بوده ظن ایدر سه لازمدی و اوزی ده آز ایش ده کلدی.

بورادا معارف شعبه لری آپاراتلرندن دانیشیلدی. شتاتلرک آزلغنی معارف قومیسارلغی ده نظره آلمیشدر آنجاق سبالقو ملردن آبریلحق مسئله سی طوغری دگلدر. مملکتک بزم تابع اولدیغیمیز آیری دائره لری ده واردی. اوپر طرفدن اجرائیه قومینه لرله اویوشماق ده چنین دگلدر. بالکیز بولنی تاپان مدیرلر لازمدی؛ سز معارف مدیرلر نیگ مستقل اولمه سنه طرفدارسکیز بیز ایسه ک اوزه زلگده اونلار ایله علاقه لئمه سنه طرفدارز. بو وقته قدر مرکزین کیدن مفتشلر،

انستروكتورلر و سائر مامورلارمز يالگىز معارف شعبه لارى و مکتبلر ايله علاقه لىوردیلر. اما بوييل بز اجرائيه قوميتلر بله ده اجلاس لر ياپه رق قاتاقلارلا کيره رك ايش کوردك. چوق ياقشى تيجه لر و بردي. امين بگلي قورسلر حقنده دانيش ركن په داغوزى قورسلرندن فائده يوقدر، قورسلر اجتماعى دائره ده آچيلمه ليدر ديدى. برىسى ده ديمشدى كه قورسلر ده بر آي حساب، بر آي تور كچه . . . بو قاعده ايله درس لر كيمه ليدر . . . البته امين بگلي نك تكليفى ده بونا اوقشا بور.

قورسلردن فائده يوقدر سوزى طوغرى دكلدر فائده واردر، اولميشدر؛ بونى ده قورص مديرلر نك داقلا نلرى اثبات ايتدى. بزم ده تفتيش مزده بو فائده آشكارجه اوزى نى گوستردى. اما بونكله برابر نقصانمز يوقدر ديمه بورز. واردر؛ بويله مشورتلر ايله دوزلته جكز. بر يولداش ده ديدى كه قورصك پروگراملر نده هر ايل عي نى لك واردر. بو ده طوغرو دكلدر. هيچ بر وقت ده بزم ييلدير كى پروگرام مزله بويلى كى پروگرام مز بر دكلدر. بوييل آرتان درس لرى نظره آلماسق ييله اسكى درس لرد ده عي نى لك يوقدر، هر ايل بز قورصك پروگرامى حجمى بو يوتورز، ايل ريده قورصى آرتيق تازه چيغيرلر ك او كرتيله جك يرى حال نه كله جك و هر درجه تحصيل لى معلم ايچون دوامى ايجاب ايده جكدر.

ايكنجى درجه لى مکتبه اهميت و برمه خصوصنده اعتراض واقع اولدى بز اهميت و برمه بورز ديشلدى. خاير بويله دكلدر، بز اهميت و برى بورز، و بره جكز، آنجا ق بوقا ريده ده ديدم ممكن اولدقجه و بره جكز البته بز اهميتجه بيرنجى صيره ده دارل معلمينلرى و ته ختيقو ملرى طوتورز، هله طوته جفز، ممالكتمز معارف دن طوبونجه به قدر بويولى تعقيب ايله مزم لازم كله جكدر.

خلفه زاده معلمه شهادتنامه و بریلهمسی حقنده دانیسیدی. بز شهادتنامه به اهمیت و یرمه یورز بز تازه لکدن خبردارلغه، چالیشقانلقه، علمه قیمت و یر یورز. برده کوهنه معلم و تازه معلم سوزندن اور کمه بگیز، بز کوهنه معلم یاشی (۴۰). چاتانه دیمه یورز. تازه علمله میل ایتمه به نه چالیشمایانا دیورز.

بوراده برده مکتب اداره لرینه یعنی تربیه اجتماعی شعبه سیله عالی صنایع شعبه لرینک آبریلهملری حقنده دانیسیدی، بوده هله لکده آبری اولهمسی لازمدر؛ بز مکتبلرمزی صنعت مکتبی حالته کتورد کدن سوگره بو شعبه ارده برلشه جکدر.

دارالمعلمین پروگراملری خصوصنده بر یولداش دیمشیدی که زمانه به او یغون برد کیشیکلک لازمدر بلی بزده بونا طرفدارز. بویایله جقدر؛ حتی ایمدیکی اجلا لارک برنده بو مسئله ایچون بر قومیسون سه چیلمه لیدر.

برده معاش مسئله سنده محمود زاده یولداش تزم بر امرنامه سوبله دی؛ بو امرنامه کوره (۳۵ - ۳۰) دائره سنده معلمر معاش آله ییله جکدرمش؛ او امرنامه محو اولمیشدر، کورجستانه کوره یاپیلیمیش ایدی. بزده هله لکده اسکی تصرفه اصولی اوزره کیده جکدر یای قولونیهلری تشکیله بزده طرفدارز، آنجاق مملکت مزده بونی یایماق اولدقجه چتیندر، بوبله ده قولونیهلر عمله کتورمک ایچون قومیسار لغمزک مالیه قومسی نامساعددر؛ طوپراق قومیسار لغی و سائر قومیسار لقلر ده ده بویله بر تشبث اولمه میشددر، اولمه یور که بز مکتبلرمزده او قولونیه لر دن استفاده ایله سینار.

علی اکبر یولداش مکتب نالوغلری حقنده تکلیفده بولندی. نالوغ مسئله سی کوریلدیکی قدر قولای برشی دکدر. بوده بر جوق مذاکره لر دن کیچمک مجبوریتده در. سوگره بزده واحد و یر کی

شەئارىدە باردۇر؛ بۇنىڭ ئىچىن ئوقۇردىمۇ قايىل تەتقىق و قىبۇل بىر شى دىكىلەر .

بىردە بىر سىزە تەمىلە سىز قىئەت ئىدىگىز كە مەكتەپلەر بىرلى باردانا كىچەچىكىلەر دىمەدىك ھەر ئىقتىمالە قارشۇ اھالى بى يىاواش ئاىسىندىرىگىز دىدىك . اكر زاقاققاسىيە قومىسارلىقى مەكتەپ مەصارفىتى قىبۇل ئىتمىز سە كەنە ئايرى بىر يول تاپمەلى بىز، غرض بىر ئىش ياپوبدە كەندىلەر ئالېشنىچە يە قدر مەكتەپلىرى دولت وارداتىلە صاقلاملى بىز .
مايوسلىق لازىم دىكىلەر . مەلىمەردە اولاي بوشوق و ھوس مەعارفى ھەر كۈن ئىلرەيلەتەچك . امىن اولمىلىدىر كە ئاذىربايجان مەعارفى يوكسەلەچىكىلەر .

صەدر - يولداشلار ، قرار ئىچىن قومىسىون سەچىلمەلىدىر .
قرار چىقارمىق ئىچىن ئاشاغىدە كىي آدملىردىن عىبارت قومىسىون سەچىلور :
(تىرىيە ئىجتىمائىيە نەمەندەسى) وىردى زادە حىدىر .

افندى زادە عثمان

موسازادە حسين

قارچىلاروف

خلىفە زادە محمدعلى

قومىسىون طرفىندىن ئاشاغىدا كوسترىلەن قرارى مادەلەر اجلاس عمومى طرفىندىن قىبۇل اولتور .

تەزىس و قرارلەر .

بو ۱۹۲۴ - تەدرىس سەنەنىڭ اڭ مەھم طەلبى مەكتەپلەرگە مادى چەتەن تەمىن اولدىغىندىن مەعارف قومىسارلىقى بو تەدىرلىرى ئىلەك وظيفە صايار :

۱ - مەكتەپ بىئاللىرىنى تەعمىر ئىتمەك ؛ يېڭى مەكتەپ بىئاللىرى ياپمىق

و مکتب لوازمی حاضر لاق ایچون قومیسارلر شوراسی واسطه سیله بارا تدارك ایلمك و برنجی درجه مکتبلرک محلی وارداته کچیریلمه سنه هیچ بر وجهله امکان ویرمه مک.

۲ - حال حاضرده آذربایجانده موجود مکتب بنالرندن آنجا ق دورته بری ایشه یارایاجق بر حالده اولوب متباقیسی خراب بر وضعیتده اولدیغندن قومیسارلر شوراسی قارشیمزده کی تدریس سنه سنده، داش، کبره چ، قوم کبی انشا آت لوازماتی برلی اهالی طرفندن تدارك ایدیلمك شرطیله، بوزه قدر مکتب بناسی تیکمکه قرار ویرمش. بونك ایچینده محللرده کی مسئول معارف ایشچیلری مذکور لوازمی تدارك ایتمك و کندی اهلیسنك کندی تشبیلریله یگی مکتب بنالری تیکمک خصوصنده برلی اهالی بی جلب ایتمکه دعوت اولونور.

۳ - مکتبلرک مویلیه جیتندن تامین ایدیلمه سنه یاردیم اولمق اوزره معارف قومیسارلری طرفندن، قضالره کوندریلمك ایچین، صیرا و لوحلر یاپدیریلیر. بونکله برابر سائر مویلیه قسمی مرکزی اجرائیه قومیه سیله محلی حکومترلره حواله ایدیلمیلیر.

۴ - معارف قومیسارلری نو تدریس سنه سنده اورتا مکتبلر ایله دارالمعلمینلر آراسنده اون شه قدر فیزیک و کیمیا قاینه لری پایلیاجاق. بوندن باشقا برنجی و ایکنجی درجه مکتبلریده و سائط عینیه و قاینلرله تدریجاً تجهیز ایتمکی لازم ییلیر.

۵ - بو سنه برنجی درجه مکتبلر ایچین یالکز بوزه قدر بنا تیکمکه اکتفا ایده رک مکتبلری دها زیاده آرتیرمقدن امتناع ایدیلیلیر. فقط بونك مقابلنده برنجی درجه مکتبلرک داخله یعنی تدریسات و اصولی جهتلرینه دها زیاده اهمیت ویریلملیر.

۶ - بىرىنچى درجە مەكتەپ مەلىملىرىنىڭ قىسۇرلىرىنى اصلاح و مەلۇماتلىرىنى يۈكسەلتىمەك ئىچىن ناھىيەلەردە قىسۇرلاردا مەسئۇل يۈلداسلارنىڭ رەھبەرلىكىگە اجتماعلار و قونفرانسلار تەرتىپايدىنلەيدۇر.

۷ - مەعارف قومىسارلىقى كىچىن سەنلەردە ياپىدىغى بو تەدرىس سەنەسى نەپائىتىدە بىرىنچى درجە مەكتەپ مەلىملىرىنىڭ حاضىرلىقلىرىنى اكىمال ئىچىن اوچ آيلىق قورسۇلار آچمالى و مەلىملەر كەندى كەندىلىرىگە حاضىرلانا يىللىرى ئىچىن علمى و پەداغۇزى كىتابلىرى تەدارىك ئىتمەيدۇر. ۸ - بەس قىسۇرلاردا ئىككى سەنەك پەداغۇزى قورسۇلارنى آچمىق ئىچىن قومىسارلىرى شۇراسى قارشىسىندە تەشباتىدە بولۇنمەيدۇر.

۹ - مەعارف قومىسارلىقى ئىككىنچى درجە مەكتەپ مەلىملىرىنىڭ مەشلىرىنى آرتىرمالى و بو مەكتەپلەرنىڭ اصلاحى ئىچىن لازىم كەلن تەدبىرلىرى كۆرمەككە قىسۇر ئىتمەيدۇر.

۱۰ - مەكتەپلەرمە مەلىمە و مەلىم حاضىرلايان دارالمەلىمات و دارالمەلىمىنلەرە اولكى قەدر اهمىيەت وىرىمەك، بونلارنىڭ تەلىم نىتىلىرىنى قوتلىنىدىرىمەك و بىرىنچى درجە مەكتەپلەر تەسرىقات تەمبەلەگە حاضىرلىق اولمىق ئىچىن پەداغۇزى مەكتەپلەرنىڭ پروگراممە بەس مادەلەر علاوۋە ئىتمەك و يېڭى اصوللەرە موافىق پروگراممىلار تەنظىم ئىتمەك لازىمدۇر.

۱۱ - قىسۇر مەعارف شەبەلىرى شىمەدىكى تەشكىلاتىلە بونون بىر قىسۇر كى مەكتەپلىرى ادارە ايدەمەيەككەن بونلرى قوتلىنىدىرىمەك مەقسەدە شەتلىرىنى آرتىرىمىق خىسۇسەندە، مەركىزى اجرائىيە قومىتەسى تەزىندە تەشباتىدە بولۇنمەيدۇر.

۱۲ - قىسۇرلاردا كى چوچۇق اولرىندىن بەسلىرىنى ئىلمى نەمۇنە مەكتەپلى حالە قويمىق، بو مۇسسەلەرنىڭ تەلىم و تەربىيە جەھەتلىرىگە دقت ئىتمەك، بونلار ئىچىن خىسۇسى مەرىپەلەر حاضىرلىق و مەلىملىرىنىڭ واسطەسىلە

اونارڭ مادی حاللرینڭ تامینی معارف قومیسارلغی قارشیشنده دوران
اڭ لزوملی مسئلهلردر.

۱۳ - معلملری مادی جہتدن تامین مقصدیلہ معارف قومیسارلغی
معاشرلرڭ آر تیریلماسنہ چالیشمالیدر.

۲ نجی مادهیه علاوه: اہالی طرفندن مکتب پلاتہ اویغون
اولہرق یاپیلیمیش و اتمام ایدیلدیگی حالده یرلرڭ اقتدارى فوقندہ
اولان مکتب بنالرینڭ تاملانمہسى ایچون لازم کلہن و وعد اولان
لوازمات تیزلکلہ اوزلرینہ ویریلہمیلیدر.

۷ نجی مادهیه علاوه: باش تربیہ اجتماعیه شعبہسى؛ معلملرڭ
امتحان ایلہ یرلردہ وثیقہ آلمہلریچون بر واسطہ آرا ملیدر.

۲ نجی مادهیه علاوه: بعض یرلردہ وقوع بولدیغی و جہلہ یرلی
حکومتڭ مرکزی اجرائیہ قومیتہسى طرفندن تعیین اولان معین
شتانی دکیشدیرمہسنہ امکان ویریلہمیلیدر.

III

مضبطہ یہ علاوه - ۲

عالی سیاسی معارف دائرہسینک ۱۹۳۳ - ۲۴ سنہ فعالیتتی حقندہ
(مروضہ)

۲۳ - ۲۴ نجی سنہده عالی سیاسی معارف دائرہسینک ایشلری
ذیلده کی ساحده اولمشدر.

I - عالی سیاسی معارف دائرہسى کندی سیاسی معارف ایشلرینی
آذربایجان قومونیسٹ فرقهسینڭ مرکزی قومیتہ تبلیغات شعبہسى
قادینلار شعبہسى، همکارلار اتفاقڭ مدنی معارف قومسیونی.
جوانلار اتفاقڭ مرکزی قومیتہسى. آذربایجان عسکری فرقهسینڭ

سىياسى شەبەسى، «سەنەپىن» نامىنە ئىسكىرى فرەقەنىڭ سىياسى شەبەسى، دوتما (فلوت) سىياسى شەبەسى ۋە باشقە بوتون مدنى معارف قومسيونلارى ايله صىقى رابطةده اولاراق دوام ايتدېرمىشدر.

بايلىمىش ايشلرى قيد ايتمەزدهن اول عالى سىياسى معارف دائىرسى كندى سىياسى معارف ايشلرىنى جەمئوريت دائىرسىندە نە كىيى شرايط داخلىندە آباردىقنى مختصرده اولسا كوستىرمەكى لازم بىلكەدە واجب بىليور.

آذربايجان اجتماعى شورا جەمئورىتى عالى سىياسى معارف دائىرسى ۲۳ - نەجى سەسى فيورال آيندان تاسس ايتمەسىنە باقمىاراق (بىرنەجى دورەدەن صوگرا) بىر طاقم اويۇر قىيو (آفاقى) شرايطە استقادا كندى فعاليتى ۲۳ نەجى سەنىڭ نەپايتىدەن - يەنى دىقابر آيندان باشلاماغا موفق اولمىشدر.

تشكىلات دورەسىنى ياشادىقە - ان صوگرا حكومتدەن بىر مقدار مبلغ آلاماغا موفق اولاراق. بو مبلغ ساپەسىندە كندى ايشنى نشر ايتمەكە باشلامىشدر.

اىلڭ اهمىيتى، عالى سىياسى معارف دائىرسى. سواد سىزلىقى تسوۋە ايچىن تسوۋە منطقەلرى تشكىلنە ويرمىشدر. تاسفلر اولسونكە بورادە بويوك مشكلاتلرە تصادف ايدىلمىشدر. بو مشكلاتلرەدا - بىر طرفدەن سوادسىز اھالىنىڭ ساپى ۋە احصائىسى بولونماماسى، دىكر طرفدەن مەركىزى فرەقە قومىتەنىڭ تېلىقاب شەبەسى، ھەكارلار اتقاقلارنىڭ مدنى معارف قومسيونى ايله اولان رابطة سىزلىكلەردەن عبارت ايدى.

معافىە صرف ايدىلن ئەنەرژى ساپەسىندە بومشكلات ۋە ممانئىلر رفع ايدىلمىش ۋايشتە محاسبە دورىندە ايتەرسە سوادسىزلىقى تسوۋە ساحەسىندە ۋە ايتەرسە مدنى معارف ايشلرىندە آز چوق موفقيت الدە ايتىمىش اولدىغىمىز كوز اوگىندە دورىيور.

سوادسیزلفی تسویه ایشلری.

یوقاریدا گوستردیگمز او بڑقینو شرایطلری نظره آلاق
۱۹۲۳ - ۲۴نجی سنه تدریس سنه سی پلانی موجبجه آذربایجان
اجتماعی شورا جمهوریتده ۵۰۰ مکتب آچیلاراق، ۱۵۰۰۰ ییگ
سوادسیز اهالی بو مکتبلره جلب ایدیلمله لی ایدی، محاسبه سنه سی
نهایتده بو ایش تمامیه، یعنی 100% بئیریلمش اولدی.

۱۹۲۳ - ۲۴ تدریس سنه سینده سوادسیزلفی تسویه ایچین ۷۶۹
القا و ۱۴۰ آز سوادیلر غروپلاری تشکیل ایدیلمش ایدیکه
بونلاردا ۲۱۴۸۰ نفر اوقوماقدا ایدی. بونلاردان ۴۱۶۳ نفر
آذربایجان کنج قومونیسترلر اتفاقی عضوی. ۸۲۲۴ نفر همکارلار
اتفاقی عضوی، ۱۹۶۰ نفر آذربایجان قومونیسست فرقه سی عضوی. و
نامزدلری قالانلاری ایسه میلیس - عسکرلر، مزدور ایشچیلر و زحمت
کش اهالی ایدی،

ملیتجه تور کلر ۱۷۰۰۸، روسلار ۲۶۷۳، ارمنلر ۱۹۴۳ باشقا
ملتلر ۳۵۰ نفر اولمشدر. بو عمومی القا و عالی غروب مقدارینده
مکتبی بتره نلر ۱۲،۵۵۲ نفر اولمشدر که بونلاردان قادیلار ۱۲۸۷،
آذربایجان قومونیسست فرقه سی عضوی ۱۵۵۰، کنج قومونیسست
اتفاقی - ۲۲۲۲، همکارلار اتفاقلاری عضولری ۷۸۸۷ نفر اولمشدر.
عمومیت اعتباریه سوادسزلق و آز سوادلق 55% ی تسویه
ایدیلمشدر. یوقاریده کوستریلن لردن علاوه - آغداش کوردستان
سالیان، قزالری، مختاریتی داغلق قاراباغ ایالتی، دوتما، آذربایجان
عسکری فرقه سی و دمیر یول خادم لری اتفاقندن اطرافلی
معلومات الده ایدیلهمه میشدر.

بو قزالرده و بو مؤسسهلرده سوادسیزلفی تسویه ایشلرینک

كافي درجەدە آپارىلمىش اولدىغىنى نەزەر آلاچاق اولور ساق - بو قىضالردە و مۇسسەلردە ۳۰۰۰ نەزەر سوادسىزلىقى تەسۋىيە ايدىلدىكىنى كۆرەجك اولورق كە بو حەسايىلە بوتون جەمئۇرىيە داخلىدە ۱۵۰۰۰ اھالىنىڭ يەنى تەيىن ايدىلغان پلاننىڭ ۷۰% ى سوادسىزلىقى تەسۋىيە ايدىلمىش اولدىقى ميدانە چىقىمىش اولويور .

اصول و تعليمات - اصول و تعليمات شەخەسى اعتباربە سوادسىزلىقى قىسمى تەسۋىيە ايشلىرى قنايىر وضعيت داخلىدە بولنۇردى .

اصول و تعليمات واسطەلەرنىڭ (كىتاب، رەبىر و سابىرە) ھېچ بولونمايىسى، خەسۋىيە تور كەچە، دىككەز جەتەن و بۇيە كىتاب و تەيىماتلارنى طەبىع ايتىدەرىيەلەجك پارانك بوقلىقى ايشىڭ كىدىشىنى اولدىقجا مەشكەل يىر شرايط آلتىندا يىراقىوردى .

بو قدرجە سەنە لزوملى ادەبىيات و واسائىتك اوجمەلەدەن تەدرىس و على العمدە مەتود مەشئەلەرنە عائد كىتابلارنىڭ بوقلىغىنى و قومىشۇ جەمئۇرىيەلەردە عالى سىياسى مەعارف ايشلىرىنىڭ خەتتە خەركىنلە آشنا اولماق لزومىتىنى نەزەر آلاراق روسىيە و لەنىنقراد عالى سىياسى مەعارف و مەكتەپلەرنە خارىج مەعارف مۇسسەلەرنىڭ بوتون نەشرىياتى الدە ايدىلمەشدر .

رابطە - عالى سىياسى مەعارف ادارەسىنىڭ شتاتىندا خەسۋىيە تەيىماتچىلارنىڭ بولونمايىغىنا باقىياراق ، ۱۹۲۳ - ۲۴ نەجى تەدرىس سەندىسىندە مەعارف قومىسارلىقى تەشكىلاتلارنى واسطەسىلە يىر چوق قورۇقلار و مەدەنى مەعارف ادارەلەرنى تەقتىش ايدىلمەسى مەيسر اولمىشدر . يىردە بىئەزى يىرلەردە مەتود و تعليمات سەجىيەسى نەقشە نەزەرىندەن مەشاورەلەر دىعوت ايدىلمەشدر، تەحرىرى رابطة ايسە ھەر طرفدە مەنتەظم آپارىلمەشدر . وقاتى و قەتەندە ھەر قىزايە لازىمى تەيىماتلار، تەلىقەلەر و سودا-سىزلىقى تەسۋىيە مەركەزى قومىتەسىنىڭ نەظامنامەسى و

قضا عالی سیاسی معارف ایشلرینده قومبانیآ بارماق لایحه لری کوندربلمشدر.
قضالردن بیر طاقم احصائیه معلوماتلارینی و محاسبه لری آلماق
ایشی اولدیقجا فنا بر وضعیت داخلنده کیتمشدر. یالکیز بیر
تعلیقه یی قاج کره تکرار ایتدیگدن صوگرا بعض معلوماتلاری
آلماق ممکن اولمشدر.

عالی سیاسی معارف ایشنی حقیقتاً منتظم بیر شکله سالماق آرزوسیه بوتون همکارلار، فرقه و باشقا اداره لریک مدنی معارف قومیتلری ایله صیقی رابطه یه کیریشمش و بویله ده قومشو دولترلریک سیاسی معارف اداره لری ایله صیقی رابطه دوزلته رەك اونلارلا کتاب، ادبیات و استخبار معروضه لری مبادلە سنه باشلامش.

روسیه عالی سیاسی معارف ایشلریله آشنا اولماق و بونلاریک بو فعالیتلردن استفاد ایتمک مقصدیله ۳- نجی عموم روسیه تسویه جیلری قورولتانه نمانده کوندرمشز.

تبلیغات و قلوب ایشلری.

دولتی تمانات صبراسیندان چیقاریلدیغی ایچین قلوب ایشلری بیر قدر فنا حالدا بولینورلار. حال حاضرده بوتون ایشجی - اکینجی، قادینلار، قزیل عسکر، کنج قومونیسترلر و همکارلار قلوبلارنڭ عددی ۱۱۰ دانهدر که بونلارداندا قادینلار قلوبی ۲۲، کنج قومونیسترلر ۵، باشقا ملترلر ۲، ایشجی - اکینجی قلوبی ۷۰ قالانلاری ایسه، عسکری سیاسی اداره لرینه، دوتمایه (فلوت) و قزیل عسکره متعلقدر.

هتج بير مبلغ اولماديقنا باقمياراق بو كونه قدر قلوب ايشلري
 ساحه سينده بعض ايشلر كورولمشدر. بوتون قلوبلار صحنه سينك
 تعميري ايچين ۳۳۳۳۳ آرشين بهز بير اقلمش، آرا صيرا بعض

قلوبلارا پارالار ویریلمش و بعضیلرینه تیاترو ادبیاتی کیی اوافق
شیئر بیر اقیلمش در.

بوتون قضالره لازمی تعلیماتلار، بلانقلار طبع ایدیلهره کوندریلمش.
قلوب ایشلری حقنده آتیده کی کتابلار نشر ایدیلمشدر.
۱. قلوب ایشلری.

۲. قلوب ایشجیلری ایچین ۳۰۰ سوال.

۳. کندی لوتوسی [lotto]

موسقوادن آلمش قاتالوق (اسامی مکتب دفتری) و قولبا -
قرائتخانه سنه لازم اشیا سیاهی سی موچینجه بیر فوند - (مبلغ) قومسیون
تشکیلاتنک لایحه سی ترتیب ایدیلمشدر. قومسیونک مقصدی قضا
سیاسی معارف اداره لرینه مادی معاوتنده بولونماق و آذربایجاندا
بولونان - قولبا - قرائتخانه لرله لازمی اشایی بولماق ایدی. قومسیونه
آتیده کی اداره و مؤسسه لریک نماینده لری داخل اولوردی،
آذربایجان قوممونیست فرقه سی، آذربایجان متحد استهلاک اتفاقلاری
(آز سایوز) باکو ایشجی استهلاک اتفاقلاری (باکسایوز) عدلیه
قومیسارلغی، صحیه قومیسارلغی. داخلیه قومیسارخی آذربایجان همکارلار
اتفاقلاری شوراسی. خلق تصرفات شوراسی و سائر. آذربایجان
قوممونیست فرقه سنک ۵ - نجی قورولتای قراردادینا مطابق تورک
قادینلاری آراسیندا مدنی معارف ایشلرینی یوکسلتمک و تورک
قادینلارینی شورا قورولوشینا جلب ایتمک مقصدیله اوج منطقه ده
یعنی قوبا، نوخا، و کنجه ده، «علی بایراموف نامنه قلوبه» مشابه
اوج قلوب تشکیل ایتمک عالی سیاسی معارف اداره سینه تکلیف
ایدیلمشدی. بو قلوبلاریک آچیلماسی ایچین لایحه و سمه تا ترتیب
ایدیلمش و خلق قومیسارلار شوراسی و آذربایجان قوممونیست
فرقه سی مرکزی قومیته سی طرفلریندن تصدیق ایدیلهره، تعمیری

ایچین شیمدیلیک ایلک دفعه اولاراق ۹۰۰۰ منات بیر اقلیمش در. تبلیغات قسمی - آذربایجان قومونست فرقه سی مرکز ی قومیت سنک قادیلار شعبه سی نزدینده تشکیل ایدیلیمش قلوبلاری لازمی اشیادهن تجهیز قومسیون ی آوغوست آیدان اعتبارا ایشه باشلامیشدر. عین زماندا عالی سیاسی معارف دائره سی، طرفیندهن بوتون آذربایجان قضا لرینده اوقونماق ایچین سیاسی، طبیعی، اجتماعی و کند تصرفاتی مسئله لرینه دائر بیر صیرا لقسیا موضوعا لرینک لایحه سی ترتیب ایدیلیمشدر.

بولقسیالاری آپارماق ایچین آذربایجان همکارلار اتفاقلاری شوراسی مدنی معارف قومسیونینک ائقتورلاری ایشه جلب ایدیله جکدرلر که بو خصرصدا همان ائقتورلار ایله حال حاضرده دانیشق آپارلیور. تبلیغات و پروپاگاندا ساحه سینده پاپلان ایشلر بوتون قضا سیاسی معارف اداره لرینه بیر یقین تعمیم نامه لر کوندریلیمش و مطبوعات واسطه سیله هر هانکی بیر انقلابی و عکس دینی و باشقا بو کییی بایراملاردا جدی صورتده اشتراک ایدیلیمشدر. محاسبه زمانینه قدر تبلیغات نیم شعبه سی آتیده کیلری نشر ایتمه که موفق اولمشدر. تبلیغات مضمونلی ورقه لر (کوچوک کتابچالار) ۵۰۰۰ نسخه تبلیغات سجه سنی حاوی لوحه و شعارلار - ۶۰۰۰۰ نسخه (۱۰ درلو) انقلاب سجه لی بیر چوق کتابلار الده ایدیلیمش و بونلاردان بعضیلری تور کچه طبع ایدیلیمک ایچین شیمدیلیک ترجمه ایدیلیورلر.

اون قسمدهن عبارت له نینک بوتون اثرلری اخذ ایدیلهره که بوتون قضا لر و مرکزی کتبخانه لر کوندریلیمشدر. طبیعیات، سیاسیات، عکس دینی و اجتماعیات موضوعا لرینه مخصوص، پایلاماق ایچین ۱۴ قسم کتابلار آلمشدر.

قولبا قرائتخانهلر - عالى سىياسى معارف ايشلرينك باشليجالاريندان بريسى آذربايجاندا قولبا - كىتبخانهلرى كنش بر ساحده نشر ايتمك و بونلارى لازمى و موافق ادبيات ايله تجهيز ايتمك مسئله سيدر. فقط مالىه بحرانيله مربوط اولديقدان بو ساحده بىك آزايش ياپيلمىش در. هبسى ۷۳ قولبا - قرائتخانه مز واردركه بونلاردا آذربايجاندا چيقان غزيت، مجموعه و ديرمقيو (خط حركت) لرله تجهيز ايدىليورلر. قولبا - قرائتخانه لر بىك حاللارى غايت مشكل بير شكلىده. بير چوق يئرلرده قرائتخانه لرىك رسمى مديرلىرى ييله يوقدر. بونلارىك اداره سى، بير چوق مکتب ايشلىرى ايله يوكلشم معلملرىك عهد سنه تاپشيلمىش، حتى بعض يئرلر واردركه معلملر دنده اوراده مديرلر يوقدر. اوقويچىلىرى جلب ايدمىك واسطه لرى الده ايدمىك بارمىز يوقدر. بير چوق يئرلرده تطبيق ايدىلن و قولبا - قرائتخانه لرى تجهيز ايدمن سيار - كىتبخانه ييزده هنج يوقدر. روسيه ده قلوب و تبليغات ايشلىرى ايله آشنا اولماق قصيده عموم روسيه قلوب ايشچىلىرى قورولتايىنا نماينده كوندريلمىشدر.

كىتبخانه ايشلىرى .

آذربايجان مركزى اجرائيه قوميته سينك ۲۰ نجى سنه ۲ آپريل تاريخلى مدنى معارف اداره لر بىك حكومت تجهيز اتدن چيقاريلماسى امرى كىتبخانه ايشلرينه بوبوك ضربه اورمىشدر. تور كچه كافى قدر ادبياتك (كتابلار) بولونماماسى، بونلارى الده ايتمك ايچين باره نك يوقلغى طولايىسيه كىتبخانه لرمز بوگونه قدر دوام ايدىيور. بعض كىتبخانه لرايه بىك اسكى و لزومسز كتابلارى كندىلرينده محافظه ايدىيورلر. بو كا كوره قضا كىتبخانه لرى كوندمن گونه

اعتبارلارنى غايىب ايدەرك نەيات قابانماغا مەجبور اوليورلار . عالي سىياسى مەعارف ادارەسىنىڭ جەدى تەشكىلەرنە مېنى قضا كىتەبخانەلرى ۲۴ نەچى سەنەنىڭ بانوارىنە قەدر دوام ايدە گەلمىش و بوندان سوڭرا خەتى بىر قەدر يوكسەلدەيمىشدر . ۲۴ سەنە بانوارىنىڭ ۱ نەدە آلىنمىش مەلۇماتە گورە بوتون كىتەبخانەلردە ۴۹۴،۳۸۹ جەلد (توم) كىتاب بولونمىشدر كە ، بونلاردان يالىڭىز ۳۷،۳۶۱ جەلد تورك دېلەندە يازىلمىش كىتابلاردىر .

حال حازىردە بىر مەركىزى حەكۇمەت كىتەبخانەسى ، قىضالردە ايسە ھېسى ۷۳ كىتەبخانە واردىر .

قىضادە كى كىتەبخانەلەرنىڭ مىصارفى عالي سىياسى مەعارف دائىرەسىنىڭ ەھدەسىنە باكو و رايونلارنىدا كى كىتەبخانەلەر ايسە باكو شوراسىنىڭ ەھدەسىنەدر . بوتون كىتەبخانەلەر ۷۵،۸۹۴ جەلد كىتاب بايلانمىشدر كە بونلاردان ۱۵،۱۴۹ جەلد توركچە اولموشدر .

بو سەنەنىڭ آپرىلنە قەدر عموم آذربايجان سوسىيالىست شورا جەمھورىيتى دائىرەسىندە اوقۇيوجىلەرنىڭ مەقدارى ۵۴،۳۰۷ نەفر اولموشدر . بونلاردان ۵۰،۳۴۳ نەفر باكو و رايونلارنىدا ، قالان ۳،۹۶۹ نەفر ايسە قىضالردە بولونيورلار .

دېنى و عەكس شورا سەجىھەلى كىتابلار بوتون كىتەبخانەلەردەن چىقارەلمىش . بو ايش بو گونە قەدر دوام ايدىيور .

داغستان جەمھورىيتىندە ايككى كىتەبخانە آچىلماسىنە تەشەت ايدەلمىشدر . مەمكىن اولدوغى قەدر نەمونە كىتەبخانەلرى آچىلاچاق مەنطقەلەر قىد ايدەلمىشدر .

بوتون قىضالەر ورقەلەر ، بلاقتلار ، سۇال ورقەلرى (آنكەت) و كىتەبخانە قەسمىنە عائد اشيا ورەقەلرى گوندرەلمىشدر .

مەركىزى حەكۇمەت كىتەبخانەسى - مەركىزى حەكۇمەت كىتەبخانەسىنىڭ

تعمیری و ایشلرینک لازمی موقعنه قوبولماسی اطرافنده اُبی تیجهلر اده ایتمشیز. هیچ بیر شئی یوقکن اون بیر آبیگ مدینه، باکودا، معارف سرایندا، هر بیر قنه عائد اوقوبیجیلرینک بوتون احتیاجینی تأمین ایده ییلن ۶۰،۰۰۰ کتابی حاوی، کافی قدر مکمل بیر کتبخایه مالک اولمشیز.

سیاسی - معارف ایشجیلرینک حاضریغی اطرافینده.

اُبی متخصص و حاضرقلی ایشجیلر (عالی سیاسی - معارف ساحه سینده) تیشدیرمک و مدنی - معارف ایشلرینی حقیقتاً یوکسک موقعه قوباق مقصدیه ۲۴ سنه یایندا قیصا مدتی قورصار آچیلیمشدر. بو قورصارلار هر قصادن ایکیش نفر دعوت ایدیلیمشدرلر. بونلار قورصی تیردیگدن سوگرا قضا عالی سیاسی معارف مدیرلری و عالی سیاسی معارف تعلیماتجیلاری تعیین ایدیلهرمک قضالره گوندریلمیشدرلر.

همچنین کتبخانه ایشلری حاضرقلاماق ایچین ۲۳ سنهده ایکی هفته لیک قورصارلار تشکیل ایدیلیمشدردی. بو قورصارلاری ده ۱۵ نفر مداوم تیریمشدرکه، بونلاردا ایشه جلب ایدیلیمشدر.

تهجیزات - بوتون سوادسیزلی تسویه ایدیجی الفبا و عالی غروبلارینا آئیده کی کتابلار و تعلیم شیلری پایلانمشدر، (۱) تورک الفباسی ۱۰۰۰۰ (جلد ۲) روس الفباسی ۲۰۰۰ (جلد ۳) ارمنی الفباسی ۴۰۰ (جلد ۴) یگی تورک الفباسی - ۱۰۵۷ (جلد ۵) ایشجی نیک بیرنجی کتبی - ۲۷۶۸۶؛ ۶) ایشجی نیک ایکنجی کتبی - ۳۳۵۸؛ جلد؛ ۷) بو بوکلر ایچین کتابچالار - ۱۰۰۶ (نسخه ۸) سوادسیزلی تسویه مکتبلری ایچین آبلق محاسبه (معلومات) ورقه لری - ۱۲،۵۰۶ (۹) سوادسیزلی تسویه مکتبلری ایچین پروگرام - ۱۴۸۰ نسخه

۱۰) عالی غروپلار ایچین پروگراملار - ۳۶ (۱۱) دفتر - ۳۹۵۰۹
 دانه ۱۲) قارانداش - ۱۸۴۴۶ دانه ۱۳) تابشیر - ۱۵ بوط
 ۱۲) گروانکه ، ۱۴) عمومی جغرافیا - ۶۷ نسخه ۱۵) ریاضیات
 استفساری (سپراوونچیق) ۳۲ نسخه ۱۶) سوادسیزاق تسویه سنی
 کوسترمن دیاغرام - ۱۳۵۰ نسخه ۱۷) ریاضیات کتابی ۲۹۷ جلد.
 بونلاردان علاوه بوتون کتبخانه و قرائتخانه و باشقا مدنی
 معارف مؤسسه لری هر آی منتظم صورتده آتیده کی قرار
 اوزره تجهیز ایدیلورلر، تورک غزیده لری - ۵۹ نسخه ژورناللار
 ۱۲۱ نسخه، روس غزیده لری - ۵۰۰ نسخه، ژورنال - ۱۰۲ ،
 ارمنی غزیده لری - ۷ نسخه .

تحریرات و نشریات نیم شعبه سی

عالی سیاسی معارف دائره سینک تحریرات و نشریات نیم
 شعبه سی دیگرلری ایله برابر تشکیل ایدیلیمشدرده بو نیم
 شعبه نیگ معین بیر مدیری اولمامیش و ۲۳ - نجی سنه ایولینه
 قدر ایشه باشلایامامیشدر؛ رسمی مدیر تعین ایدیلدیگدن سوگرا
 یاپیلان ایشلر بو طرفده اولمشدر، نشر ایدیلیمش تعلیم کتابلاری .

۱ - ایشجینک بیرنجی کتابی ، . ۵۰،۰۰۰ نسخه

۲ - « ایکنجی کتابی . . ۱۰،۰۰۰ »

۳ - ریاضی سواد - (ریاضاتجه سواد) . ۲،۰۰۰ »

۴ - معلملر ایچین ریاضیات درسینک رهبری ۱،۰۰۰ »

۵ - سوادسیزلیق پروگرامی مجموعه سی ۲۰۰۰ »

۶ - سوادسیزلغی تسویه عالی غروپلاری

ایچین هر ایککی دیلده پروگراملار . ۴،۰۰۰ »

۷ - بویو کلر ایچین عمومی جغرافیا . ۱۰،۰۰۰ »

طبع و تالیف ایدیلیور،

- ۸ - اسکی و یگی مقیاسلار . . . ۱۰,۰۰۰ نسخه
 ۹ - طبیعیات تدریسی کتابلاری . . . ۱۰,۰۰۰ »
 ۱۰ - سواد سیزلار ایچین حساب مسئلہ لری
 مجموعہ سی (برنجی قسم) . . . ۵۰,۰۰۰ »
 ۱۱ - ۲نجی قسم . . . ۱۰,۰۰۰ »
 ۱۲ - یارادیجی یازیلار (مستقل یازیلار) . . . ۱۰,۰۰۰ »
 ۱۳ - قومبلقس مہ تودی (اصولی) . . . ۲۰,۰۰۰ »
-
- » ۸۳,۰۰۰

کتبخانہ و قلوب ایشلرینہ عائد نشر ایدیلیمیش کتابچہ و ورقہ لار.

- ۱۳ - صابر اثرنیک اساس ماہیتی . . . ۲,۰۰۰ نسخه
 ۱۵ - تبلیغات سچیہ سنی حاوی ورقہ لار (اون نوع) . . . ۵,۵۰۰ »
 ۱۶ - ایشجی اکینجی قلوبلارنک تشکیلی . . . ۴,۰۰۰ »
 ۱۷ - قلوب ایشلرینہ عائد ۳۰۰ سوال . . . ۲,۰۰۰ »
 ۱۸ - بوبوکلر ایچین عالی غروپ مکتبلری . . . ۱۰,۰۰۰ »
 ۱۹ - کبدلی نک لوتوسی (lotto) . . . ۱۰,۰۰۰ »
 ۲۰ - اوروج بایرامی مناسبیلہ ورقہ لار . . . ۱۵,۰۰۰ »
 ۲۱ - قادیلار قلوبی نظامنامہ سی . . . ۵۰۰ »
 ۲۲ - ایشجی اکینجی قلوبی نظامنامہ سی . . . ۲,۰۰۰ »
-

طبع و تالیف ایدیلمهده اولانلار :

- ۲۳ - کتبخانه لر و اونلاریک تشکیلی . ۱۰۰۰۰ نسخه
- ۲۴ - قلوبلاردا کتبخانه ایشلری و قلوبلاریک تشکیلی . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۵ - انقلاب مجموعه سی . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۶ - آلمانیا . ۲۰۰۰۰ »
- ۲۷ - له تور و آتؤد بتور (محاضره چی و حاضرین) . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۸ - عالی سیاسی معارف اداره سینک فعالیتی حقه ده ورقه . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۹ - «رد اولسون سوا سیزلق» نظام نامه سی . ۵۱۰۰۰۰ »
- ۳۰ - «رد اولسون سوا سیزلق» جمعتییک عضولری ایچین کتابچالار . ۵۰۰۰۰ »

۱۷۰۰۰۰

تبلیغات لوحه لری و مختلف محاسبه لر ورقه لری .

- ۳۱ - تبلیغات سجیه لی لوحه لر (سوا سیزلیقی تسویه ایشلرینه عائد ۸ شکللی ایکی لوحه) . ۱۲۰۰۰۰ »
- ۳۲ - اوروج بایرامی مناسبتیه لوحه . ۱۲۰۰۰۰ »
- ۳۳ - آذربایجان شوراله شمه سینک ۴ سنه لیکی مناسبتیه لوحه . ۶۰۰۰۰ »
- ۳۴ - محرم مناسبتیه لوحه . ۵۰۰۰۰ »
- ۳۵ - آذربایجان اجتماعی شورا جمهوریتی طبی شوراسینک اوروجلق تیجه سی حقه ده چیقاردیغی قرار . ۵۰۰۰۰ »

- ۳۶ - آذربايجان شورا حكومتى ۱۰ نجى
سنه سینه قدر سوادسيزلىق تسويه ايشلارنىڭ
» ۶،۰۰۰
۳۷ - بولداش موسى بىكوفىڭ سوادسيزلىق
» ۱۵،۰۰۰
۳۸ - كندلى لوتوسى شىكلى (اراضى قوده قىس
حقنه)
» ۲۵،۰۰۰
۳۹ - سوادسيزلىق تسويه ايشلارنىڭ كىندىشى
» ۲۵،۰۰۰
۴۰ - قلوب، كىتبخانه ايشلارى حقنه محاسبه
» ۱۵،۰۰۰
» ۱۵،۰۰۰
» ۱۵،۰۰۰

بىكونى ۱۱۲،۰۰۰ نسخه

بونلاردان علاوه تورك ديلنده، كند تصرفاتى، صنايع، همكارلار
اتفاقى حرىكانى، قونوبراسيون (استهلاك) ايشلارى، فرقه خطحر كنى،
باموقچىلىق، ايك جىلىك و كند تصرفاتى قوممونالارى (مشرىكت)
موضوعلارينا عائد بىر چوق كتاب ورقه لرىنىڭ طبع و تالىف ايدىلمهسى
قىد ايدىلمىشدر.

«رد اولسون سوادسيزلىق» جمعيتى

حكومتىڭ حال حاضرده كىچىردىكى مالىه بحرانى شرائطى
آلتىدا، مليونلارچا سوادسيز اهالى آراسىندا سوادسيزلىق تسويه
مسئلهسى كىيى مهم بىر مسئله بى حل ايتىمكه حكومت مقتدر اولامىاجانى
آشكار بىر مسئلهدر. بو مسئلهده اهالىڭ كندى سىنى، گنىش كىتله بى
ايشه جلب ايتىمك لازمدر.

بو مقصدله قومشو جمهورىتلرده بىر صبرا مدنى معارف، وسه لرى
ناسس ايتىمىشدر كه بونلار حقىقتاً «مركىزى سوادسيزلىق تسويه
قومىتهسى» نه بويوك معاونت ايدى بىلدورلر. بويله موسسه لردىن بىرىسىده

«رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی در. بو جمعیت قوشو جمهوریتلرده، خصوصیلره روسیه شورا جمهوریتلده کندی فعالیتینی کنیش بیر ساحهده نشر ایدیه یلمیشدر. نمونه ایچین بیر رقم آلام ۱۹۲۳ - ۲۴ نجی تدریس سنه سینده فوق العاده قومیسون داخاندی سوادسیزلیقی تسویه ایچین حکومت طرفندن ۴۰۰۰۰ روبله بیر اقلدیقی حالدا «رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی بو گنا ۷۰۰۰۰ روبله ویرمیشدر.

بونلاری نظره آلدیقدان صوگرا روبله بیر جمعیتک تشکله نه قدر احتیاج اولدیقینی سوبله مکه لزوم قالمايور.

بیر دقیقه غایب ایتمه دن هر ناصیل اولسا «رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی تشکیل ایتمه کیه کیریشمه لی یز بو ایشده باشلیجا روالاری قضا معارفچیلر مز ایفا ایتمه لیدر لر. بو ایشک ترقی سی قضا معارفچیلر مز یگ تشبث و نه نه رزیرلر بندهن آسیدر.

کنیش تبلیغات واسطه سیله کندیلر آراسندا بو ایشه تشبث و مراق او یان دیرمالیدر. شیمدیلک با کوده موقت زمان ایچین مرکز یورو تشکیل ایتمشدر. بو تشکیلاتک کندی مهری، طبع ایدیلیمیش نظامنامه سی، تعلیماتلاری، قبض کتابچالاری واردر. بعضی رایونلاردا حتی اوزه کله تشکیل ایدیلیمیشدر.

اک باقین کونلرده موقتی بیورو تشبثاتلرنیک حیاته تطبیقنه کیریشه جکزر.

عالی سیاسی معارف اداره سی صدری:

تمیزس و قرار لر.

عمومی شعبه تشکیلات. آذربایجانک اون ییللک شورالاشماسنه دک سوادسیزلیقی لغو ایتمک خصوصنده کی حکومتک همین سنه ۱۸ مارت تاریخلی قرارداددی موجیبینجه و سوادسیزلیقی لغو ایدیچی

مرکزی قومیسونک ۱۹۲۳ نجی ترتیب ایتدیگی پلانیك احصائیہ معلوماتہ گورہ آذربایجان جمهوریتك شورالاشماسینك ۱۰ سنه لیکنه کییی سوادسیزلیق لغو ایدیلمه لیدر .

آذربایجاندا ۱۵ باشیندان ۲۵ باشینه دک سوادسیز ۸۱۵۰۰۰۰ نفردر . هانسیلار که «۷» تدریس سنه سینه بولنور . ۱۹۳۰ نجی سنه یه دک هر ییل ۱۱۲۰۰۰ نفر سوادلانمالیدر . بوندان اوتری هر سنه ۵۰۱۵ عدد تسویه منطقه لری آچیلمالیدر . بو ایسه ییزم شرائطمه گورہ ممکن دگلدر .

عمومی مکتبلرک مقدارینی ۱۲۰۰ ، معلملرک مقدارینی ۲۸۷۸ و آذربایجانک مادی وضعیتی نظره آلاراق سوادسیزلیغی لغو ایدیجی ۲۵ - ۱۹۲۴ سنه سینه گوستریلن مقداردن تخمیناً آنجاق ۵۰ فائضینی سوادلاندىرا بیلەر . بوندان اوتری ۱۲۷۰ تسویه منطقه لری تشکیل ایتمه لیدر . هر مکتبه ۲۵ دن ۳۵ کییی مداوم قبول ایتمک شرطیه جمیع مکتبلرده ۴۹۱۸۵ سوادسیزلر جلب ایتمه لیدر . گوستریلن ۱۲۷۰ تسویه منطقه لری قضالره تقسیم ایتدیگده هر قضانک مادی وضعیتی، گثریده قالماسی، سوادسیزلارک مقداری قضانک و شهرک اقتصادی وضعیتی دخی نظره آلنیرلار .

بوندان علاوه ییزیم کندچیلرک غایت گثریده قلماسینی و بولنان مدنی - معارف مؤسسہ لرینک ضعیف حالدا بولونمالارینی ، لازمی ادبیاتک اولماماسی و اهالی نك مدنی مرکزدن آیریلماسینی نظره آلاراق هانسیلار که ، سوادلانمیش شخصلر کندی ییلدیگلرینی محکم لشدیرمکه امکان وبرمه یور . بوکا بناء ۲۵ - ۱۹۲۴ سنه سینه هیچ اولمازا ۲۲۰ «آز سوادلیلار مکتبی» عالی درجه لی قضالرده گوستریلن تقسیمات اوزره آچیلمالیدر .

سیرا نمبرو	قضانك آدی	سودا سیرالار ك مقداری	قضانك بولان مكتبرك شغاری	قیسا و بولان مكتبرك سانی	آچماق بولان سودا سیرالار ك مقداری	اوردون عالی درجلی
۱	آغدام . . .	۷۸۴۵۰	۴۶	۷۰	۶۰	۶۰
۲	آغداش . . .	۲۷۵۰۰	۴۱	۶۵	۴۰	۶
۳	كو كچای . . .	۵۵۶۰۰	۷۱	۱۴۸	۵۰	۵
۴	سلیان . . .	۵۱۲۰۰	۶۰	۱۱۴	۶۰	۶
۵	قوبا . . .	۸۶۷۰۰	۱۵۷	۱۷۹	۱۵۰	۲۰
۶	لنكران . . .	۸۱۵۰۰	۲۷	۱۰۰	۶۰	۵
۷	شاخی . . .	۴۸۰۰۰	۵۹	۱۰۸	۶۰	۶
۸	كنج . . .	۹۴۵۰۰	۶۵	۲۷۵	۱۰۰	۱۵
۹	زاقانال . . .	۲۵۲۰۰	۵۰	۱۲۲	۶۰	۶
۱۰	كوردستان . . .	۱۱۶۰۰	۲۷	۶۱	۲۰	۲
۱۱	قازاق . . .	۹۲۰۰	۵۱	۱۰۱	۷۰	۱۰
۱۲	جیرائیل . . .	۹۱۰۰	۵۳	۱۲۴	۵۰	۶
۱۳	نوخا . . .	۴۸۹۰۰	۷۲	۱۵۷	۱۰۰	۱۰
۱۴	شامخور . . .	۲۰۰۰	۱۶	۸۸	۵۰	۶
۱۵	نخجوار اولكسی . . .	۴۸۹۰۰	۵۲	۱۵۶	۷۰	۱۰
۱۶	قاراباغ . . .	۳۳۷۱۶	۱۰۳	۱۷۸	۷۰	۶
۱۷	باكو قضاسی . . .	۲۴۱۰۰	۱۹۰	۱۲۵۶	۲۲۰	۷۰
۱۸	فاوت اوردو و دمیریولی . . .	—	—	—	۱۰۰	۲۰
جملتانی . . .		۸۴۲۱۶۶	۱۲۰۰	۳۴۱۵	۱۵۰۰	۲۳۰

قید: همکارلار اتقاقی، اوردو گنجلر اتقاقی،
انات شعبه‌سی و غیرلریندن احصائیة معلوماتی اولمادیغیندن
اونلرده کی سوادسیزلرک مقدارینی کوسترک غیرممکندر.
آتقاق عمومی مقدار کوتوریلمشدر.

اصول تدریس حصه‌سی: ۱- مرکزی سوادسیزلقه مبارزه
هیئت سوادسیزلقی لغو ایشلرینک اصول تدریس رهبرلیکینی اوز
عهدسینه کوتوریر:

آ- اصول تدریس لوازمات تدریسه مصلحت ایدیجی سیاهی
ترتیب ایدیور.

ب- معلملر تعیین ایدیور. ت- هر قضاده مستند تعلیماتچی
سواد منطقه‌لری تشکیل ایدوب اولنر واسطه‌سیله آز حاضرلقی
اولان معلملر آراسنده حاضرلیق آپاریور. اصول تدریس ایشلری
بارسینده مصاحبه‌لر، درنکلر تشکیل ایدیور.

۲- سوادسیزلقه مبارزه ایشلری معلملرک ییگکلیرینی
محکم‌لشدیرمکدن اوتری مرکزی سیاسی معارف ایشلری قوروسی
تشکیل ایدیلیر و اجتماعی تدریس دائره‌سی قورصلرینده سیاسی
معارف ایشلری خصوصنده بیر نیچه درس مرامنامه‌یه آرتیریلیر.

۳- مرکزی قضایله صیقنی علاقه‌سی اولماقدان اوتری قضا
سیاسی معارف ایشجیلری سیاسی معارف شعبه‌سی مدبری وسواد-
سیزلیغی لغو ایدیجی تعلیماتچی مرکزیک خرجنه کوتوریلیر.

۴- قضالرده اولان مکتبلرک اوزهرینده مرکزک نظارتی و
رهبرلیکی اولماقدن اوتری مرکز خرجنه ایکی نفر گزیجی
تعلیماتچیلار صاقلانیلیر.

۵- کیچن ییلمر کیی دوسلر مادی سوادسیزلیغیک لغویندن

عبارت اولمايۇپ درسلىرى عىانى كىچىلەرك سىياسى، طىبىيى، اجتماعى و كند تصرفاتى ايشلىرىلە علاقه دار اولمالى در.

ھەمكارلىر اتفائلرىنىڭ ايشلىرى. ھەمكارلىر اتفائللىرى آشاغىدە گوستىرلىن ايشلىرى آبارىرلىر:

آ- سوادسىز عضولرىنىڭ حسابى دوتىورلىر. ب- سوادمەكتىلرىنى سوادسىز اتفاق عضولرى ايله دولدىرمايلىدر. ت- درسه دوام ايدەنلىر و ترخىص اولنانلار بارە سنده دوزگون حساب آبارمايلىدرلىر. س- مەركىزى سوادسىزلاقە مبارزە ھىتىنىڭ تقدىم ايتدىكى مصلحت سىاھىسىلە اوز مەكتىلرىنى لوازمات تدرىسيە و تدرىس كىتابلىرى ايله تەجىز ايتەلىدرلىر. بونگەلە برابر سوادسىزلىقى لغو ايتمەكك تفعنە و «مەحو اولسىن سوادسىزلىق» جەمەيتىنىڭ مقصدىنى اتشار ايتمەك ايتچىن بوتون قومپانىلاردا اشتراك ايتەلىدرلىر.

سوادسىزلىرى سواد مەكتىلرىنە جەلب ايتەك خىصوصندە
۱- سوادسىزلىرى سواد مەكتىلرىنە جەلب ايتمەكك اوتىرى:
آ- ھەمكارلار اتفائللىرى، فرقه، جوانلار اتفائللىرى و اوردونىڭ سىياسى شەبەلىرى واسطەسىلە تدرىس سەنەنىڭ اولئدە كنىش قومپانىا آبارماق.

قيد. قومپانىلار، غزىتە، درىنكلار، اوزكار، قلوبلار و قرائت خانەلر كوماللىرى واسطەسىلە آبارىلمايلىدر ھەمكارلار و فرقه تشكىلاتلىرى قومپانىلارنىڭدان استفادە ايدىلەلى در.
۲- فرقه ھەمكارلار شورا اتفائللىرىنىڭ نەماينەلىرى و كندچىلارنىڭ اشتراكىلە طنطنەلى ترخىصلەر تشكىل ايتەلى در.

۳- لايىقەجە سوادسىزلىقى لغو ايتمىش وطنداشلارە نەقە اولارق كىتابچەلر، وثىقەلر و ىرمەلى.

۴- سوادسىزلىقى لغو ايدىجى ايشندە بىوك فعالىت گوستەرەن

شخصلارڭ آد و فاميلالرينى يىرلى حكومت واسطه سيله غزىتمده اشاره اىتمه لى.

۵ - مکتب بنالرى كافى درجه ده اولماديغىندن قلوب، قرائتخانه كومالرى و غير ابولارڭ بنالرى ايله منفعتبردار اولمالى.

احصائيه ايشلرى . تجربه ايله احصائيه ايشلرى چوق آغير صورتده آپاريلير اوڭا گورده بونا اتها ويروب عالى سياسى معارف اداره سى نڭ آشاغىده گوستردىكى احصائيه ورقه لرى واسطه - سيله وقتلى وقتده احصائيه تقديم اىتمه لى . آ - صنف جدولى «معلم طرفندن آپاريلير و صنف نماينده سى طرفندن تفتيش اولنيور» ب - صنف باره سينده آيلق معلومات «معلم طرفندن ترتيب اولنيور» ت - قضا سواد مکتبلى خصوصى آيلق معلومات «قضا سياسى معارف اداره سى طرفندن ترتيب اولنيور س - عموم قضا غروپلرى نڭ ترخىصى خصوصى قضا سياسى معارف اداره سى طرفندن ترتيب اولنيور .

سوادسىز و آز سوادلىلر مکتبلىرى نڭ تشكىلى ۱ - اهاليه الويرىشلى منطقه لده سوادسىزلردن اوترى سوادسىزلى لغو غروپلرى تشكىل اولنور.

۲ - سوادسىزلى لغو ايدىجى مکتبلره ۱۴ دن ۲۵ ياشينه دك سوادسىزلار قبول اولنورلار.

۳ - هر سواد مکتبه ۲۵ دن ۳۵ دك مداوم قبول اولنا ييله ر.

۴ - سواد مکتبلىرى نده تحصيل مدنى روسلاردان اوترى - ۴ آى نوركلردن اوترى ۴ - ۵ آى حساب اولنيور.

۵ - درس لر هفته ده ۱۲ ساعت اولماليدر. فعله دائره لرينه هفته ده ۴ گون ايگى ساعتدن اولا ييله ر.

۶- ممکن قدر «۲-۵» دك سواد غروپلاری بیر منطقه ده بیرله شیرلر. معلملردن بیرى ایشك گوزدل گیدیشى باره سنده جواب دهنده اولمقله مدیر تعیین اولنیور.

۷- آز سوادلیلار غروپنك تحصیل مدتی ۶ آی اولمالیدر. هفته ده «۱۸» ساعت درس آپاریلمالیدر.

۸ - سواد غروپلارینی بیره نلرک ییلدی بکلرینی محکماشدیرمگدن اوتری آز سوادلیلار غروپی تشکیل اولنیور.

۹ - آز سوادلیلار غروپلرینه ۳۰ - ۴۰ نفره دك مداوم قبول اولنیور؛ استنا بعضاً ۲۰ - ۳۰ نفره دك قبول اولنا ییلر.

۱۰ - بی سوادلار و آز سوادلیلار غروپلاریندا درسلا آنا دیلینده و اکثری ملتلرک دیلینده آپاریلمالیدر.

قید: تورکلر ایله درسلا اسکی القبا ایله آپاریلمالیدر. یشرلی شرائطه گوره ممکن قدر درسلا یگی القبا ایله ده آپاریلمالیدر.

۱۱ - بی سوادلار و آز سوادلیلار مکتبلرینه درسلا یشرلی شرائطه گوره زحمتکشلرک راحتلیگی ایچین اک الویشلی وقتده آپاریلمالیدر.

عالی سیاسی معارف اداره سی مدیری: بنیاتوف.

سوادسیزلیگی لغو ایدیجی مرکزی قومیسئون صدری:

میرجعفروف.

داقلاد دیگلدیکدن سوکرا قرار ایچون آشاغیده کی آدملردن.

مرکب بیر قومیسئون سه چیلیمیشدر:

بونیاتوف، نامازوف، اقدی زاده محمد، موسایوف، حسین بگوف،

علی جبار اسماعیل اوف، الیاس اوف.

۱ - برنجى مادهيه علاوه : يالېڭز قضا معارف شعبه لارنه اذن ويريلير كه، محلى قريه يه محسوباً سوادسيزلېغى لغو ايديجى قورصلارڭ سايىي محالرده آر تيرسوز . ۲ نجى مادهيه علاوه : قضالرده سوادسيزلېغى لغو ايديجى؛ قوميسيون اولماليدر ، آشاغيده كى نماينده لردن عبارت : تبليغات شعبه سيندن، همكارلر اتقاقندن. قاديئالار شعبه سيندن. جوانلار اتقاقندن. سياسى معارف اداره سيندن . قرائت كومهلر حقتده اولان مادهيه علاوه : قضالرده معين مقدارده قرائت خانه كومالرى تشكىلى عالى سياسى معارف اداره سى طرفندن اولاراق قضا معارف شعبه لرى ، سياسى معارف اداره لرى، تبليغات شعبه لرى طرفندن محالرى تعيين ايديلوب اداره ايديلرلر. لوازمات عالى سياسى معارف اداره سى طرفندن ييراقىلاجاقدىر .

قلوبلر حقتده اولان مادهيه علاوه : قلوبلرڭ انكشافى و اداره اولماسى ايچين عالى سياسى معارف اداره سيندن كومك گوستريليور . هر قضاده غيرى قلوبلره نمونه اولماق اوزره ايكى قلوبه آيريجه دقت ايديلير . كتبخانه حقتده اولان مادهيه علاوه : قضاده نمونه اولماق اوزره مركزى كتبخانه اولوب اوز شعبه لرىنى ناحيه لرده آچيور . كتبخانه لر عالى سياسى معارف طرفندن كتپ، غزيتة، ژورناللار ايله تامين ايديليور .

قوميسيون صدرى : (امضا)

كاتب : (امضا)

مضبطه يه علاوه نومرو ۲

انشاآت شعبه سى فعاليتى حقنده (مصطفى قولى يىف يولداشك معروضه سى)

صدر: ايمدى اوچىچى مسئله كىچيورز سوز «انشاآت حقنده»
قوميسار قولى زاده مصطفىا يولداشكدر:
(معروضه)

قولى زاده مصطفىا

يولداشلار! معارف قوميسارلغى نازدنده انشاآت ايچون تشكىلاتمز
وارددر. بو تشكىلات مکتبلر تىكمك، مکتبلرى مو ييلهجه
تامين ايتمك كىبى وظيفه لرى متعهددر. بو يىل برنجى صرادا
آذربايجانده (۱۰۰) قدر مکتب بناسى دىكمك فکرنده بىز.
بو وقته قدر انشاآت شعبه مزده باره يوقدى. اونك ايچون نه
مکتبلرى رهمونت ايدى يىليردك و نه ده يگى بر مکتب بناسى
دىكديرمك المزدن كلىوردى. يالگىز شوشا دارالمعلمينىك بناسى
رهمونت ايدىلمىشدى و بعض مکتب بنالرينده خصوصى ياردمده
بولنمىشدى. اما اصل انشاآت و تامينات ايشلرمز بوندن صوگره
كیده جکدر. چونكه ايمدى بىزه معين بر مبلغ انشاآت تاميناتى
ايچون باره براقمىشلردر. كنده لازم اولسه براقه جقلىر. ايمدىكى
حالده بو پارا بردن براقيلمه يور؛ حصه حصه براقيله جقدر.

باره ايله علاقه دار اوله رق مکتبلرى ده بردن بره دىكمه مز
ممکن اولماياجاق ياواش ياواش دىكمه جکىز، آنچاق (۱۰۰) مکتب
(۱۰) آيه قدر تمامه يتمه ليدر. بردن بره اشيا و لوازمات
يتورمکده چىنيدر، اكر هر طرفدن بنالر باشلانجق اولسه اوڭا
بىزم اينىزه رلر مزده كفايت ايمه يه جکدر.

اوبري طرفدن اولجهده سويله شديک، مکتب بنالرينک اوچده بر مصارفني تشکيل ايدن داش، کيريه، قوم کبي شيلر برلي اهالي طرفدن و بريلمه ليدر بويوک مصارفي يعني اوچده ايکي حصه خرجي ده بز اوز عهده مزه کوتور بورز.

بوراده بوني ده علاوه ايديم که اهالي به عائد اولان مصرفي بونونه کوتورمه بهن يرلرده مکتب بناسي ديکيلمه به جکدر.

ايمديکي حالده بر چوق قضالرينک، کويلرنده مکتب بنالري بايلمغه باشلامشي بوگيا بر طرفدن يرلي اهالينک کومکي سبب اولميشدر. بر طرفدنده اورالرينک بناجه چوق فقير اولديغني نظره آلاق برنجي صرمه قوييميشز.

بعضي قضالرمزده واردر که فوق العاده ضررديده و خرابه در؛ بيز بيلبورز که اورانک اهاليسي اوزي هيچ بر مصرف ايدمه به جکدر؛ اويله قضالرده مکتب بناسي بزم طرفمزدن ياپله جقدر قضالرينک بر قسمني ايکنجی صرمه براقميشز ديدک، اما اولنرده ده باشلامالي بيز، اون آبه قدر بوتون قضالرمزده بوتون بنالرمز تمام اوله جقدر.

سزه هانکي قضاده تمام مصرفي حکومت عهده سنده اوله رق بنالر ياپيله جقدر، هانکيسنده ايمديکي حالده بنا ياپيلور، و هانکيلري ده ايکنجی نوبه به قوبولميشدر، اونى اوقوبورم: (جدول) يولد اشلار، انشات قوميته سي نك بر وظيفه سي ده مکتبلري صيرم ولوحه دن تامين ايتمکدر. بزم ايمديکي حالده ميسار خانه و دولکر خانه مز واردر؛ او بووقته قدر خصوصي صاحبکار انده ايدى، بيز ياقينده اونى اوز اختيار مزه کوتوروب، اصلاح ايله دک، شيمدى ايشله بور، تاخته دوغريور او فابريقامزه (۱۵۰۰) قدر سقاميا و لوحه ويره جکدر. او اسقاميالري و لوحه لري ده بيز قضالره کوندره جکوز، انک زباده محتاج اولان قضالره قاباقچه

ويىرە جىگىز، ايگىنجى درجه ده احتياجى اولان قىضالردىن ده بىرنىچى نوبە دە بىنا تىكىلمەن او بىزدارە ايگىنجى نوبە دە بىنا ياپىلان قىضالارە ويىرە جىگىز.

فابرىقامىز بىردە مکتب بىنالىرى يايىق ايچون تاختە دوغرايور؛ چونكى بىز بەش قىضالار دە مەھىپ ايچايى اولەرق مکتب بىنالىرى تاختادان ياپدىر مەھىپە قىزار ويىر مىش.

ولداشلار بىليورم ايمىدى بو سقاميا مسئلە سىندە اوستىمىزە دو كىلە جىگىسكىز، نيچون بىزم قىضايە آز دوشدى، نيچون دالە قالدى دىيە جىگىسكىز. شەھە سىز بو هجۇمىگىز دوغرى اولماي اچاق در. چونكى (۴۰) يىگ سقاميايە آذىر يايچانك احتياجى واردر. بو قدر احتياج بىردىن بىرە تامين ايدىلە مە. بو قدر بىلەيسكىز كە بىز موپىلە بىرە مەكتىلىرى تەمىن ايچون چاليشيورز يولداشلار كورىيور سىگىز انشاآت شەھەسى ايشلەيور مەكتب بىنالىرى ياپدىر يور؛ موپىلە حاضىرلايور آنچاق بو قدر احتياجلار كە ھەسسى بىزم طرفىمىزدىن اودە نەمە يە جىگىز. بىرلى حكومتلىك بىرلى اھالىنك مالەھە اعازەسى لازم در. بو كە چاليشە جىگىز دە قولى ايمىمىز واردر.

اجلاس انشاآت ھەققىدە اولان داقلادىنى تىرىيە اجتماعىيە شەھەسى نىڭ داقلادىنە قىزار ايچون سىچىيان قومىسيۇنە حوالە ايدىيور. قومىسيۇنك آشاغىدە كى قىزارى اجلاس عمومى طرفىدىن قبول اولۇيور.

(قىزارلىرى)

۱- انشاآت شەھەسى نىڭ فعالىتى تەقدىر اولۇيور؛ كەلە جىك فعالىت ھەققىدە كى بىلانى موافق تا بىلييور.

۲- مەكتب بىنالىرى يايىق خىصوصىندە اھالى ەھدە سەنە دوشىن مىصرفلىك اولۇر طرفىدىن اودە نەمەسى يەنى بىنالىرە لازم كان طاش.

کیربیچ، قوم کبی برلیر طرفندن ویریلمه سی خصوصنده معارف قوملری بوتون وارلقاريله چالیشه جقدرلر.

۳- کویلرده حکومت کوستردیکی تپیده و مکتب یابدیرماق ایچون اهالی بی تشویق و ترغیب ایلامک یولنده چالیشمیی، معارف خادملری بویوتلرینه کوتوربورلر.

۴- بعض مهم وقتلی مکتب بنالرینگ تعمیرندن اونری پاره براقیلمه سیچون معارف قومیسارلفی سوونارقوم غندنده تشبیه بولنمه لیدر.

مضیمه به علاوه ۴

V

۱۹۲۴نجی ییل یای پداغوژی قورصلاری حقنده

ویردیف حیدر یولداشک معروضه سی.

(معروضه)

آذربایجاندا تعلیم تریبه ایشلرینگ ایی بیر یولا قویولماسی ایچین ائهمم مسئله لردن بیرى معلملرله آباریلان سیاسی ومه تود ایشلریدر. بوتون دورلرده و بوتون حکومتلرده مدنی مرکز لردن آیری دوشمیش کوی معلملری قورولتای، قونفرانس و هر دورلو عمومی معلوماتلی قورصلارا محتاج بولونمشلاردر. اونلار قورص و قوه رانسلاردا پداغوژینگ یگی موفقیتلرله تانیش اولیور و بیر آرایا توپلانماقلا مکبلرده قازانديقلاری تجربه لرینی یکدیگرینه نقل ایدیور، کندیلرینه معارف و مدیتندن اوزاق اولان قارانلق بوجاقلاردا ایشلرینی دوام ایتدیره بیلیمک ایچین ضروری اولان علمی معلومات و اعتبارلار کسب ایدیور. نهایت، ائک باشلیجا و مهم اولان سیاسی تریبه ده الده ایدیورلر. همان - همان سکسان فاضی آذربایجان

شورالاشاندان سوڭرا قىسا مدتلى پىداغوزى قورصلارى يىتيرمىش اولان كىچ آذربايجان معلملى بو فوئەھرانس و قورصلارا پاك كىسكىن يىر. احتىياج حس ايدىيورلر.

۱۹۲۴نجى يىلك بھارىندا كىچەن يىللرە مثال اولاراق عالي تربىە اجتماعىە شعبەسىنىڭ قارشوسىندا، معلملرڭ معلوماتىنىڭ آرتىرىلماسى، سىياسى تربىەسىنىڭ چوغالماسى و اولارڭ ايشىجى-كوپلى جمهورىتندە اجتماعى تربىەنىڭ بوتون سىستەمى قورولمىش اولان اساسى غايەلر روحىندە حاضرىلانماسى اىچىن فرقه تشكىلاتلارى ايله صىقى علاقەدە اولاراق جدى صورتندە چالاشماق مسئلەسى دورىيوردى.

عالي تربىە اجتماعىە شعبەسىنىڭ اولجە حاضرىلانمىش اولان بلانىنە گورە قورصلار آچىلمىش بولنىيوردىلار. بو قورصلار يالڭىز معلملر اىچىن دىگل، كىندىسىنى پىداغوزى فعالىتتە حاضرىلاماق آرزوسىندا اولان آداملار اىچىن دە احضار ايدىلمىش ايدى.

قورصلار آتىدە كى منطقەلردە آچىلمىش ايدىلر:

۱ لىنكراند۱ - لىنكران و سلىان قضالرىنىڭ معلملىرى اىچىن؛
۱۴۲ نفرلك (بونلاردان ۴۷ نفرى يىڭى ايدى).

۲ قوباد۱ - قوباء شماخى قضالرى و داغستان جمهورىتى معلملىرى اىچىن؛ ۲۷۵ نفرلك. (بونلاردان ۱۵۰ نفرى يىڭى ايدى).
۳ - نوخود۱ - نوخو، آغداش و زكر تالا قضالرىنىڭ معلملىرى اىچىن؛ (۱۰ نفرلك عالي قورص) ۱۳۷ نفرلك. (بونلاردان ۴۱ نفرى يىڭىدر).

۴ - گىنجە - گىنجە، شامخور، كوگچاى، قازاخ قضالرى و نىخجوان جمهورىتى معلملىرى اىچىن؛ ۳۸۷ نفرلك. (بونلاردان ۱۳۲ نفر يىڭىدر).

۵ - شوشادا - شوشا، آقدام، جبرائیل قضالری و کوردستان
معلملری ایچین، ۱۸۲ نفرلک. (بونلاردان ۶۲ نفر یگی در.)

۶ - زکرتالاده - زکرتالا قضاسی ایچین ۸۰ نفرلک.

۷ - سته پانکه رتده - داغلق قاراباغ معلملری ایچین ۴۰ نفرلک.
(سابق خان کندی)

قورصلاردا اشتغالات تموزک ۱-بندن باشلامالی ایدی، فقط
عالی تربیه اجتماعیه شعبه سیندن آصلی اولعیان سیلره گوره بیر
آزگهچ باشلانیدی. قورصاتلار مکتب بنالرینده بیرلشمش ایدیلر.
قورصلاردا آتیده کی فلر تدریس ایدیلیردیلر:

- ۱ - طبیعیات.
- ۲ - مه تودیکا ایله ریاضیات.
- ۳ - مه تودیکا ایله تورک دیلی.
- ۴ - اجتماعیات.
- ۵ - بداغوزی.
- ۶ - سیاسی معارف ایشی.
- ۷ - ژیمناستیک (تربیه بدنیه)
- ۸ - یگی تورک الفباسی.

بروغرامدا قید ایدیلمش عادی اشتغالاتدان باشقا قورصاتلاردا
آتیده کی مسئلهلر اوزرینه محاضرلر ویریلیمیشدر.

- ۱ - زحمت - مساعی مکتبی حقنده.
- ۲ - مکتب حفظ الصحه سی » »
- ۳ - ایصیتما (قیزدیرما) » »
- ۴ - داخلی خسته لقلر » »
- ۵ - مکتب کار گذارلغی » »

۶ - اولکه شناسلق » »

۷ - کوی تصرفاتی » »

۸ - اجتماعی سفورطه و سائرہ » »

قضا فرقه قومیتہ لری نمایندہ لری طرفیندن ده سیاسی و دین علیہ اولان مصاحبہ لری ترتیب ایدیلیمیشدر.

قورصاتلاری درنہک ایشلرینہ دوغرو اولاراق آلیشدیرماق ایچین معلمارک رهبرلگیلہ ریاضیات، طبیعیات، سہور، اجتماعیات - ادبیات و درام درنگلری تشکیل ایدیلیمیش ایدی. قورصلاردا درنہک ایشلری بک موفقیتلی کیچدی، قورصاتلار بونگلا چوق مرافلانیردیلار. ریاضیات، طبیعیات، اجتماعی - ادبیات کیبی فنی قومیسونلار تشکیل ایدیلیمیش ایدیلر. بو قومیسونلار هر معلمک ایش پلانینی تدقیق ایدیور و بروغرام - مه تود مسئلہ لرینی مذا کرہ ایدیوردیلر. بو قومیسونلارک ایشلری سایہ سینده قورصلاردا کی اشتغالات بک نتیجه پذیر اولدی. آغستوسک ابدالرینده همان هر قورصک نزدینده قورصاتلاریک تطبیقات درس لری ایچین ۳-۴ غروپلی بیرنجی درجہ لی مکتبلر تشکیل ایدیلیمیش ایدی. اجتماعیات و طبیعیاتدان دا نمونه درس لری ویریلیر ایدی. قورصلارک نهایتندہ بوتون قورصاتلار طبیعی معاینہ ایدیلدیلر. معاینہ بک چوق فاض (۷۵%) ایصیتما خسته لقی بولدی.

کیچین یالردہ معلمار قورصلارا احتیاج یوزیندن گیدیوردی سہلردہ ۱۹۲۴-نجی ییل یای قورصلاریندا معلمار ایشجی کوبلی حکومتی قارشوسیندا کندی وظیفہ سنی شعورلی بیر صورتدہ تقدیر ایدہرہک کندی داشیدیفی معلم آدینی بو کسه لیمک ایچین توپلانمشدیلار. قورصلارا اولان میل و رغبت او قادار چوق ایدی که قورصلارا دعوت ایدیلیمیش معلملردن باشقا قورصلاردا سربست - مداوم

صورتیله اشتراك ایتمك آرزوسیندا اولان بك چوق آدام وارایدی. قورصلارا ار ككلرله بیرلیگده قادینلاردا دوام ایدیوردیلر. بونلار ك درسله اولان علاقهلری چوق جدی ایدی. بو قورصلار کیچمیشلریندن بیرده اجتماعیات و طبیعیه آیرجا اهمیت ویرلمیش اولماسیله تفریق ایدیلرلر. قورصلار ك بك موقتیلی اولماسی بالخاصه عالی، په داغوزی اینستیتوتیندان یگی په داغوز بك قوملر بیر اقلیمیش اولماسیندان ایلری کلیبور. اونلار ك قورصلاردا کی باجاریق و فراغتلی ایشلرینی آیرجا قید ایتمه بی کندیمه بورج ییلدورم.

محلی حکومتلر ك قورصلارا قارشو اولان خیر خواهانه مناسبتلرینی ده قید ایتمه لید، اونلار معلملر ك حاضرلاشدریلماسی ایشلرین ك موقتیلی گیتمه لرینده اك فعال بیر صورتده اشتراك ایتمشلردر.

(قرار)

۱ - بوسنه کی په داغوزی قورصلرین ك تشکیلاتی، درس پروگراملری و پروگراملرده اجتماعیات ایله طبیعیه ویریلن اهمیت، اورالرده معلم و معلملر ك چالیشمالری تشکره لایق تابیلور.

۲ - گله جك سنه کی قورصلار زحمت مکتبی و تصرفات تمایلی طولایسیله پروگراملره یگی درسلر آتیریلمه سیچون قومیسارلنك کوتوردیکی بلان تقدیر اولونیور.

۳ - بوسنه کی قورصلرده معلملری علمی اقتدارلرینه گوره غروپلره بولوبده برنجی درجه لی مکتب ك (برنجی، ایکنجی، اوچنجی....) غروپلرینه درس ویره جك قدر اختیارلره مالک اولملرلی اساسی مدیرنجه موافق تابیلیمشدر. گله جكده قوه صنفلرده ده همان معلملر اوز علمی اقتدارلرینه گوره غروپلرینه دوام ایده جکلر، آخرده برنجی درجه لی مکتبلر ك (برنجیدن بشنجی به قدر بوتون غروپلرینده) درس ویرمك اختیارینی آله جقلردر. قومیسارلنك بو طرز حرکی ده تقدیر ایدیلور.

VI

مضطبه علاوه ۵

نشریات شعبه سی حقنده

(جلیل محمدزاده یولدا.ک معروضه سی اوزه رینه چیقاریلان قرار لر)

۱ - کوردستان قضاسی نك فقرالفنی نظره آلاراق اورابه مجانی کتاب براقمق ایچون پاره براقلمه سیندن اوتری سوونار قوم عندنده تشبثانده بولونیلسون .

۲ - انرلرک کوزلشمه، دیلجه و مندرجاتجه مکمل لشمه سی ایچون بوتون معارف خادم لری تنقیده اشتراك ایتمه لیدر.

۳ - معارف مدنیت ژورنالی قضالرده صاندیراجق، عمومی بر ژورنال حاله کتورمک ایچون اوکا عمومی، حتی ساده دیلده مقاله یازمق خصوصنده معلملر وار قوه لرینی صرف ایلمه لیدر.

۴ - نشریاتمیزک اساسی اولان دیل و املا مسئله سینده اتحاد عمله کتورمک ایچون معارف قومیسارلقی بر آن اول ایشه باشلامه لیدر.

۵ - مهم کتابلر تالیفی ایتاسنده قاباغجه مسابقه اعلان ایدیلمه لیدر.

VII

مضطبه علاوه ۶

دارالمعلمینلر معارف فکرلری مرکزی اولمالیدر .

(سبحان ویردی خانوفک معروضه سی اوزه رینه قبول ایدیلن تیزس و قرار لر).

۱ - دارالمعلمین و دارالمعلماتلر هم کندیلرینده طوبلانیلان حاضرقلی معلم قوملرینک موجودیتته بناء و همده فیزیک، کیمیا، لابوراتوریا لاری، تاریخ - طبیعیات قاینه لری و کتبخانه لرله تجهیز اولوندیقلا رینا گوره قضا مرکز لرینده مهم یشر دوتدیقلاریندان معارف مفکوره لرینک مرکزی اولمالیدر.

۲ - آذربايجان مەملىكىنىڭ اكشربتى گودك وقتلى قورسلاردا تحصيل آلدېقلار بىندان لازىمى خصوصى بەداغوزى تحصيلى و حاضرلقلرى بوقدر، بوقادار كە: يېڭى بەداغوزى جريانلارنى كىندى كىندىنە تحصيل اصولىلە ھضم ايدە مەزلر. بونا بناء منتظم و دائىمى صورتدە بونلارڭ فعاليتلارنى رەھبەرلىك گوسترىلمەسى لازىمدر.

۳ - مەارف قومەيسارلىغى گودك وقتلى قورسلار آچماق و قوفرانسلار ترتيب ايتىك ايله مەملىك كىتەلىنىڭ عمومى تسوبەسىنى قالدېرماق اېچىن نوع بەنوج تدبىرلر گورىور، آتجاق يېڭى حياتىك تىجەسى اولاراق يېڭى مەكتەپ حياتىلە علاقەدار و مربوط بىر چوق يېڭى مەكۇرەلر مېدانە چىقارىور. بو مەكۇرەلر او قادار كلى و بەضاً او قادار مختلف و مەكبدرلر كە، گودك مدتلى حاضرىق دورلرىنە بونلارنىڭ آز قوملى مەملىر طرفىندىن بللىشمەسى مەكەن دەگىلدەر.

۴ - دارالمەلمىن و دارالمەلمەنلر يېڭى مەلم حاضرايان بىر اوجاق اولدېقلارى حالدا بوقارىدا سوبەنەن مەكۇرەلرىڭ آذربايجان مەملىكى آراسىندا اتشار تابماسى مسئلەسىندە بىگانە و اشتراكسىز قالامازلار و قالامالىدرلار.

۵ - گوسترىلن بەداغوزى رەھبەرلىگىنى كىندى دائىرەلرىندە ابفا ايدە بىلمەك اېچىن ھەر بىر دارالمەلمىن و دارالمەلمەت يېڭى مېدانە آتېلمىش و حلى لازم گلن مەكۇرەلرى ئۆلجە كىندىسى بوتون تفصىلات و تفرعاتىلە ھضم ايتەلىدرلر. ھەر بىر سوالە دوزگون جواب حاضرايدىقان سوگرا مېدانە آتېلان مسئلەلرىڭ تطبىقى اېچىن بلان و بوللر ترتيب و تطبىقىنە گېرىشمەلىدرلر.

۶ - ھەر بىر دارالمەلمىن و دارالمەلمەت رەھبەرلىك ايتىدىگلىرى منطقەلرى مەبىن مەقدارلى مەكتىلر اولماق اوزەردە دائىرەلەرە تقسىم

ایتمه‌لی و قضا معارف شعبه‌لری یازدیجه‌له دائره قونفراتسلاری
چاغیرمه‌لیدرلر. همین قونفراتسلارده معلملر معروضه‌لر، ریفه‌راتلار
و یرمه‌لی، مرکب اصول و سیاحت اصولی کییی بگی اصوللری
ایضاح ایتمه‌لی، باکلیش باخود شبه‌لی مسئله‌لری آیدینلاشدیرمالی
و اونلاریک دوغرو حلی ایچین عملی بوللار و واسطه‌لر
گوسترمه‌لیدرلر. عین زه‌اندایکدیگرینه یاقین مکتبلر آراسیندا
درنه‌کار تشکیل الهمه‌لیدرلر که، بوراده باجاریقلی عضولر
معروضه‌ده بولونسونلار.

۷ - معلملری مراقلاندیران نوع به‌تبع سوالره جواب ویره
یلمک ایچین هر بیر دارالمعلمین نزدینده قونسولناسیون بیورولاری
تشکیل ایدیلمه‌لیدر: مخبرات، سییشوغرافیا و غیره کییی.

۸ - دارالمعلمین و دارالمعلماتی کند مکتبینه صیغی بیر
صورته یافینلاشدیرماق ایچین و دارالمعلمینلریک صوگ صنف
طلبه‌لرنی کند مکتبی ابله آشنا ایتمکدن اوتری دارالمعلمینلر
کندی طلبه‌لریله کند مکتبلرنه گئتمه‌لیدرلر و همان زمان
گئذیلن کندیک دائره‌سینده بولونان معلملریده اورایه دعوت
ایدوب طلبه و کند معلملریله آشنا اولوب بیر یترده اولجه‌دهن
تعیین ایدیلیمیش و اوراده چیقان مسئله‌لری مذاکره ایتمه‌لیدرلر.

۹ - هر بیر دارالمعلمین بیرنجی و ایکینجی درجه مکتبلریک
قباقه گئندن معلملریندن لیقنورلر قوه‌لری تشکیل ایتمه‌لیدر.
بولیقنورلر معلملیگی مراقلاندیران غیر مرکب مسئله‌لر خصوصنده
معروضه‌لر ارقومالیدرلر.

۱۰ - هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلماتده به‌داغوزی و
مه‌تودیک درنه‌کاری تشکیل ایدیلمه‌لیدر.

۱۱ - هر بیر فعالتم، دارالمعلمین و دارالمعلماتلر قضا معارف

شعبه‌سی، معارف خادملری اتقاقی و دیگر اجتماعی و مدنی مؤسسه‌لرله مشترک آبارمالیدرلر.

قومیه‌سیه طرفیندن علاوه اولونان و قورولتای طرفیندهن قبول اولونان قرارلر :

۱ - گوستریلن تهزیسار معارف قومیسارلیغی طرفیندهن آیدینلاشدیریلاراق اینستروکسیالر ترتیب ایدیلسین و تطبیقی ایچین دارالمعلمینلره گونده‌ریلسین.

۲ - تهزیسارده گوستریلن وظیفه‌لریک عمله کتیریله ییلمه‌لری ایچین دارالمعلمینار و یانلاریندا کی نمونه مکتب‌لری یگی طلبانه موافق صورتده معارف قومیسارلیغی طرفیندهن یگیدن تشکیل اولونسون. کند تصرفات صنایع -- و یگی درس اصوللری نقطه نظریله پروگراملارا باقیلاراق یگی‌دهن ترتیب اولونسون. عین زماندا دارالمعلمینلرده صنایع شعبه‌لر و کندی تصرفاتلری قورولسون.

۳ - گوستریلن به‌داغوزی وظیفه‌لر اجرا ایدیلن زمان وجود اولان بئرلرده نمونه - تجربه مؤسسه‌لریندهن استفاده ایدیلهره‌ک مذکور مؤسسه‌لریک اشتراکیله فعالیت آباریلسین.

مضبوطه علاوه - ۷

مرکب اصوله عائد

VIII

یگی اصوللر حقینده.

(قرارلر)

۱. روسیه معارف قومیسارلیغی حکومت علمی شورامینیک (قوسک) ترتیب ایتدیکی یگی واحد زحمت مکتبی پروگرامیله، معلم کتله‌سنی یاقین مدتده و اساسی صورتده تائیش ایتمه‌لی. بو شرطله

۶۹۲۵ - ۲۶ تحصيل سنهسى ازلنه قدر يگى بروغرام قومبليقس (مرکب) اصوليله آشنا ايدلمهش بر معلم قالماسين .

۲. حاضر کى ۱۹۲۴ - ۲۵ سنه سندن اعتبارا ممکن قدر يگى بروغرام تطبيق ايدلمه که باشلانمالى تطبيقات بيوک مرکز لرده حاضر لانش معلم قومسى اولان مکتبلرده يا خصوصى نمونه تجربه مکتبلرينده آباريلمه ليدر .

۲. خلق معارف قوميسارلغينىڭ - علمى مهتودىق شوراسى همين تحصيل سنهسى نايىتده برايللىك تجربه لرىنى حسابا آلوب يکونلاشدرمه کى برلردن کن تجربه لره استاد ۱۹۲۵ - ۲۶ سنه سینه اطرافلى تحليل اولتمش بروغرام لار ترتيب ايتمه لى و معارف قوميسارلغى قولليقياسنه (هتینه) تصديق و جياته کيرمک ايچون تقديم ايتمه ليدر .

سياحت اصولنه عائد

۱. بتون مکتبلر همين تحصيل سنه سىڭ اولندن اعتبارا سياحت اصول و ايشلرىنى آبارمغه باشلاما ليدرلار. همين سنه نويا بر آينىڭ ۱۵ ندن کيچ اولما يارق قضا معارف شعبه لرى معارف قوميسارلغنىڭ دهرىقتولرى اوزره کندى قضالى دائره سنده . ياپلمه سى لازم کن سياحت پلاستى معارف قوميسارلغنه تقديم ايتمه ليدرلر .

۲. همين پلانلار معارف قومى - ارلغى طرفندن تصديق اولندقدان سوگرمه معارف شعبه لرى قىسمى صورتمده همين پلانلار اوزره سياحت طهرزىنى تطبيق ايتمه ليدرلر ، و هر سنه يارىسى نايىتده باش اجتماعى تربيه دائره سىڭ بو خصوصدا آباريلان فعاليت حقنده معروضه تقديم ايتمه ليدرلر .

IX

مضطلعه علاوه نومرو ۸

مکتبار و کند تصرفاتی میلنی یوروتمک خصوصیه

یولداش مصطفی قلی یفک معروضه سی

(قرادلر)

۱ - دارالمعلمین پروگراملرینه تصرفات درسلی علاوه ایدیلمه لی بوتون دارالمعلمینلر نزدنده تصرفات یراری عمله گوزملی، تصرفات اولان یرلریده اهمیت ویرلمه لی در.

۲ - تخنیقوملر قضالرده تصرفات تمایله رهبرلک اتمه لی در.

۳ - تصرفات تمایلی ایچون اثرلر طبع ایدیلمه لیدر.

۴ - بوسنه آنجاق تصرفاته بلد اولان معملری بولتان مکتبلرده تصرفات تمایلی کیچیرمیلیدر.

۵ - عائله تصرفاتلری ایله کند مکتبی آراسنده علاقه پیدا ایدیلد کده چیقاجاق به داغوزی تیج لرینی آلااق ایچون بض کند مکتبلرینه بو علاقه اشتراک ایتدیروب تجربه یاپدیرمه لیدر.

۶ - آذربایجانک بیر نیچه یرنده (کند جوانلر مکتبی) تشکیل اتمه لیدر.

۷ - تصرفات تمایلی مسئله سنده آغرانوملریده اشتراک ایتدیرمه که باقمه لیدر.

۸ - تصرفات تمایلی حقنده یغی مکتب ژورنالده مقاله لر درج ایدیلسین.

• رسول مدیر: مصطفی قلی یف